

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä. Samalla kumottaisiin laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä.

Uudessa laissa säädettäisiin perustettavasta perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, johon tallennettaisiin perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja, joita henkilö tarvitsee hakeutuessaan koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä hakiessaan koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Tietovarantoon tallennettaisiin lisäksi tietoja, joita tarvitaan myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen rahoitusta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimisivat tietovarannon rekisterinpitäjinä ja Opetushallitus teknisenä ylläpitäjänä.

Ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä ja korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta säädettäisiin pääasiassa vastaavasti kuin voimassa olevassa opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa.

Laissa säädettäisiin myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta. Palvelussa henkilö voisi katsoa ja käyttää laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä omia tietojaan. Luovutuspalvelua voitaisiin käyttää myös tietojen luovuttamiseen viranomaisille. Henkilö voisi palvelussa lisäksi antaa suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen palvelun avulla muille tahoille. Palvelun kautta tapahtuvasta tietojen luovutuksesta vastaisi Opetushallitus.

Lisäksi säädettäisiin oppijanumerosta, jota käytettäisiin henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa ehdotetussa laissa tarkoitettuja tietoja. Oppijanumeroista muodostuisi oppijanumerorekisteri, jota ylläpitäisi Opetushallitus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Lainsäädäntö	3
1.2 Oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen käsittelyn käytäntö.....	19
1.3 EU-lainsäädäntö	21
1.4 Nykytilan arviointi	23
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	24
2.1 Tavoitteet	24
2.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	25
2.3 Keskeiset ehdotukset.....	27
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	28
3.1 Taloudelliset vaikutukset	28
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	31
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	32
4 ASIAN VALMISTELU.....	33
4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	33
4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	34
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	35
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	36
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	36
1.1 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä	36
Lain nimike ja rakenne.....	36
1 luku Yleiset säännökset	36
2 luku Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto	37
3 luku Ylioppilastutkintorekisteri	48
4 luku Opiskelijavalintarekisteri	49
5 luku Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto	50
6 luku Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu	50
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	53
3 VOIMAANTULO JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET	54
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	55
LAKIEHDOTUS	57
Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä	57

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö

Laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä

Opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) säädetään opiskelijavalintarekisteristä (lain 1 luku), korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta (lain 1 a luku) ja ylioppilastutkintorekisteristä (lain 2 luku).

Opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää Opetushallitus, joka vastaa muun muassa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta. Opiskelijavalintarekisteri koostuu kahdesta osarekisteristä, joita ovat korkeakoulujen hakurekisteri sekä ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteri. Lain 2 §:n 1 momentin mukaan korkeakoulujen hakurekisteriä käytetään valittaessa opiskelijoita yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettuihin korkeakoulututkintoihin johtaviin opintoihin ja ammattikorkeakoululaissa (351/2003) tarkoitettuun ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin sekä yliopiston ja ammattikorkeakoulun harkinnan mukaan myös muuhun korkeakoulun tarjoamaan koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteriä käytetään valittaessa opiskelijoita ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998), lukiolaissa (629/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuihin koulutuksiin ja opintoihin sekä perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettuun lisäopetukseen.

Opiskelijavalintarekisterin tietosisällöstä säädetään lain 3 §:ssä. Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa muun muassa hakijan nimi, henkilötunnus, tarpeelliset yhteystiedot, hakijan aikaisempaa koulutusta ja suoritettuja tutkintoja koskevat tiedot, koulutukseen hakemista ja valinnan perusteita koskevat tiedot kunkin hakijan osalta sekä valinnan tulosta ja opiskelupaikan vastaanottamista koskevat tiedot. Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada lain 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työ- ja elinkeinoviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

Opiskelijavalintarekisterin tiedot säilytetään viisi vuotta opiskelijavalintapäätöksen tekemisestä. Koulutuksen arvioinnin ja seurannan kannalta tarpeelliset tai tutkimuksen lähdeaineistona muusta syystä arvokkaat tiedot säilytetään kuitenkin pysyvästi. Myös lain 9 a §:ssä tarkoitettu oppijanumero sekä ne yksilöivät tunnistetiedot, joiden perusteella oppijanumero on annettu, säilytetään pysyvästi.

Lain 5 §:n 1 momentin mukaan opiskelijavalintarekisteristä saadaan luovuttaa lain 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi on tarpeen momentin 1—4, 4 a ja 5 kohdassa säädetyille tahoille

säännöksessä mainittuihin tarkoituksiin. Pykälän nojalla tietoja voidaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä muun muassa yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille sekä perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille siinä määrin kuin vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi on tarpeen. Tietoja voidaan luovuttaa myös konekielisinä tai teknisen käyttöyhteyden avulla.

Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto on lain 6 a §:n mukaan korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opintosuoritustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten tarkoitettu tietojärjestelmä, johon kootaan korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja jonka kautta tämä sisältö tarjotaan tietoturvallisesti teknisellä käyttöyhteydellä opiskelijavalintarekisterin ja korkeakoulujen yhteisten opiskelijavalintapalveluiden käyttöön. Korkeakoulu voi käyttää tietovarantoa myös muussa toiminnassaan ja luovuttaessaan tietoa viranomaisille ja muille korkeakouluille.

Rekisterin teknisestä ylläpitäjästä ja rekisterinpitäjästä säädetään lain 6 b §:ssä. Korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta ja vastaavat järjestelmään tallentamiensa tietojen sisällöstä ja virheettömyydestä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Käytännössä teknisenä ylläpitäjänä toimii opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta CSC - tieteen tietotekniikka-keskus Oy.

Korkeakoulujen valtakunnallisessa tietovarannossa säilytetään kopiota korkeakoulujen omissa tietovarannoissa olevista suoritus- ja opiskeluoikeustiedoista. Tietovarannon tietosisällöstä ja velvollisuudesta tallentaa tietoja säädetään lain 6 c §:ssä. Korkeakoulujen on tallennettava seuraavat tiedot tietovarantoon:

- 1) henkilön henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto;
- 2) tiedot henkilön suorittamista ammattikorkeakoulututkinnoista, ylemmistä ammattikorkeakoulututkinnoista sekä alemmista ja ylemmistä korkeakoulututkinnoista sekä tiedot opintosuorituksista ja niiden arvosanoista;
- 3) tiedot henkilön opiskeluoikeuksista ammattikorkeakoulututkintoon, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon, pelkästään alempaan korkeakoulututkintoon, sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon ja pelkästään ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen sekä tiedot opiskelupaikan vastaanottamisesta ja ilmoittautumisesta näihin tutkintoihin johtavaan koulutukseen. Korkeakoulut voivat pykälän 3 momentin mukaan sopia tietovarannon ylläpitäjän kanssa 1 momentin 1—3 kohdissa säädettyä laajemman, korkeakoulun vastuulla olevan rekisterin tietosisällön tallentamisesta tietovarantoon.

Tiedot säilytetään tietovarannossa pysyvästi. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää, miten kukin korkeakoulu pitää tietovarannon sisällön ajantasaisena.

Korkeakoulu luovuttaa lain 6 d §:n mukaan ne tietovarantoon tallennetut tiedot, jotka lain 3 §:n mukaan voidaan tallentaa opiskelijavalintarekisteriin, teknistä käyttöyhteyttä käyttäen opiskelijavalintarekisterin käyttöön. Korkeakoulu päättää rekisterinpitäjänä muusta tietojen luovuttamisesta tietovarannon kautta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi tuottaa tietovarannosta koulutuksen ja tutkimuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin sekä muun seurannan ja ohjauksen edellyttämiä tietoaineistoja.

Opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 7 §:n mukaan ylioppilastutkintorekisteriä pidetään ja käytetään ylioppilastutkinnon järjestämistä, suoritettuja ylioppilastutkintoja ja tutkintoihin kuuluvia kokeita koskevien tietojen säilyttämistä sekä ylioppilastutkinnon toimivuuden seurantaan varten. Ylioppilastutkintorekisteriä pitää ylioppilastutkintolautakunta.

Ylioppilastutkintorekisterin tietolähteistä, tietosisällöstä ja tietojen säilytysajasta säädetään lain 8 §:ssä ja tietojen luovuttamisesta 9 §:ssä. Lain 8 ja 9 §:ää on muutettu 1 päivänä elokuuta 2016 voimaan tulleella lainmuutoksella (279/2016). Muutetun 8 §:n mukaan rekisterinpitäjä merkitsee rekisteriin ylioppilastutkinnon suorittamista koskevat tiedot. Muiden pykälässä tarkoitettujen tietojen toimittamisesta rekisteriin vastaa lukiokoulutuksen järjestäjä. Ylioppilastutkintorekisteriin talletetaan muun muassa kokeisiin ilmoittautuneiden ja osallistuneiden nimi, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli sekä suoritettua ylioppilastutkintoon osallistumisen ja ylioppilastutkinnon myöntämisen edellyttämää koulutusta koskevat tiedot. Rekisteriin talletetaan myös koesuoritukset ja arvostelumerkinnot, kokelaiden saamat arvosanat ja pistemäärät eri kokeista sekä tutkinnon suorittamisen, hylkäämisen tai täydentämisen ajankohta. Ylioppilastutkintorekisterin tiedot säilytetään pysyvästi.

Perusopetuslaki

Perusopetuslain 1 §:n mukaan laissa säädetään perusopetuksesta ja oppivelvollisuudesta. Lisäksi laissa säädetään pääsääntöisesti oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna annettavasta esiopetuksesta, perusopetuksen oppimäärän suorittaneille annettavasta lisäopetuksesta, maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta sekä aamu- ja iltapäivätoiminnasta. Laissa säädetään erikseen muille kuin oppivelvollisille järjestettävästä perusopetuksesta. Muille kuin oppivelvollisille järjestettävää opetusta koskevat säännökset on uudistettu perusopetuslain muutoksella 1507/2016, joka tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Laissa käytetään jatkossa termiä oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus. Oppilaaksi voidaan edelleen ottaa myös sellainen henkilö, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen.

Kunta on velvollinen järjestämään esiopetusta ja perusopetusta siten kuin perusopetuslain 4 §:ssä tarkemmin säädetään. Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta, lisäopetusta ja kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7—9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille. Valtioneuvosto voi lain 7 §:n mukaisin edellytyksin myöntää rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan laissa tarkoitettun opetuksen järjestämiseen. Myös valtio voi järjestää laissa tarkoitettua opetusta.

Lain 14 §:n mukaan valtioneuvosto päättää laissa tarkoitettun opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä perusopetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aine-ryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen (*tuntijako*). Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun tässä laissa tarkoitettun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).

Perusopetuksen tuntijaosta säädetään perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (422/2012).

Perusopetuslain 40 §:n 4 momentin mukaan jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestämään opetukseen, toimintaan tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Lukiolaki

Lukiolaissa säädetään nuorille ja aikuisille annettavasta perusopetuksen oppimäärään perustuvasta yleissivistävästä lukiokoulutuksesta. Lisäksi laissa säädetään maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävästä lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta.

Lain 3 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan lukiokoulutuksen järjestämiseen. Lukiokoulutusta voidaan, sen mukaan kuin ministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa.

Lain 10 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään laissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä opetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä opinto-ohjaukseen (*tuntijako*). Opetushallitus päättää eri aineiden, aineryhmien ja aihekokonaisuuksien sekä muun tässä laissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä oppilaitoksen ja kodin yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).

Lukiokoulutuksen tuntijaosta säädetään lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (942/2014).

Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 1 §:n mukaan laissa säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta ja siinä suoritettavista tutkinnoista sekä tutkintoon johtamattomasta valmentavasta koulutuksesta. Lain 3 §:n mukaan ammatillinen peruskoulutus on koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman mukaan suoritettavaa koulutusta, joka johtaa ammatilliseen perustutkintoon. Tutkintoon johtamattomana valmentavana koulutuksena voidaan järjestää ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Muusta ammatillisesta koulutuksesta säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa.

Lain 4 a §:n mukaan koulutusaloista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatillisista perustutkinnoista ja niihin sisältyvistä osaamisaloista sekä tutkintojen sijoittumisesta koulutusaloittain.

Koulutusaloista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (811/1998). Tutkintorakenteesta säädetään ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (835/2014).

Lain 8 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle luvan koulutuksen järjestämiseen. Koulutusta voidaan, sen mukaan kuin ministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 13 §:n mukaan Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet kullekin 4 a §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolla.

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 1 §:n mukaan laissa säädetään näyttötutkintoina suoritettavista ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista ja niihin valmistavasta koulutuksesta sekä muusta kuin näyttötutkintoon valmistavasta ammatillisesta lisäkoulutuksesta (*ammattillinen aikuiskoulutus*).

Lain 4 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle luvan ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämiseen. Luvan myöntämisestä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen järjestämiseen säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:ssä. Koulutusta voidaan, sen mukaan kuin ministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa.

Lain 6 §:n mukaan näyttötutkinnon järjestäjänä voi toimia lain 4 §:ssä tarkoitettu koulutuksen järjestäjä tai ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu koulutuksen järjestäjä taikka muu yhteisö tai säätiö.

Tutkintotoimikunnista säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:ssä. Tutkintotoimikuntien tehtävänä on pykälän 1 momentin mukaan muun muassa antaa todistukset suoritetuista näyttötutkinnoista ja tutkinnon osista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 §:n mukaan näyttötutkinnot ovat ammatillisia tutkintoja, jotka suoritetaan osoittamalla ammattitaito lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tutkintotilaisuuksissa. Tutkintotilaisuuksiin voi osallistua ammattitaidon hankkimistavasta riippumatta. Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja.

Näyttötutkintona suoritettavan ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon suorittaminen ei edellytä valmistavaan koulutukseen osallistumista. Henkilö voi suorittaa tutkinnon, jos hän on saavuttanut tutkinnon perusteiden mukaisen ammattitaidon esimerkiksi työelämässä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin on 1 päivänä elokuuta 2016 voimaan tulleella lakimuutoksella (507/2016) lisätty näyttötutkintojen suoritusrekisteriä koskevat säännökset. Lain 7 §:n 5 momentin mukaan tutkintotoimikunnat toimivat Opetushallituksen yhteydessä. Opetushallitus vastaa näyttötutkintojen suoritusrekisterin tietojen käytettävyydestä ja eheydestä, tietosisältöjen muuttumattomuudesta sekä tietojen suojaamisesta, säilyttämisestä ja hävittämisestä. Opetushallitus vastaa myös teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Muista rekisterinpitäjälle kuuluvista tehtävistä vastaa omien

tietojensa osalta kukin tutkintotoimikunta. Lain 18 a—b §:ssä säädetään rekisterin tietosisällöstä, tietolähteistä ja tietojen säilytysajasta. Lain 18 d §:n mukaan tietoja voidaan luovuttaa tietoon oikeutetulle teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja luovuttavan on varmistuttava siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009), jäljempänä rahoituslaki, säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta muun muassa lukiolaissa, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädettyä toimintaa varten.

Rahoituslaissa säädetään myös rahoituksesta perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun lisäopetukseen, perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen valmistavaan opetukseen, perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien niiden oppilaiden esiopetukseen, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna, perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen, perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa ja 26 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esi- ja perusopetuksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin, sisäoppilaitoksessa järjestettävän perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitoslisään majoituksen ja ruokailun saavien oppilaiden osalta ja yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle, jonka perusopetuksen järjestämisluvan mukaisena erityisenä koulutustehtävänä on koulukotiopetuksen järjestäminen, koulukotiopetusta saavista oppilaista myönnettävään koulukotikorotukseen, perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun joustavan perusopetuksen toimintaan myönnettävään lisään, perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettua järjestämisluvan saaneen yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen, perusopetuslaissa tarkoitettuun aamu- ja iltapäivätoimintaan, ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen sekä perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettuun järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäiseen vuoteen niiden oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna. Perusopetuksen rahoitusta koskevat rahoituslain säännökset on uudistettu lakimuutoksella 1486/2016, joka on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy lain 5 §:n mukaan laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijamäärien sekä opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella; ammatillisessa lisäkoulutuksessa koulutuksen järjestäjälle valtionrahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistetun opiskelijatyövuosien tai opiskelijatyöpäivien määrän sekä opiskelijatyövuotta tai opiskelijatyöpäivää kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella sekä ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella; sekä perusopetuslaissa tarkoitettussa lisäopetuksessa, perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien viisivuotiaiden oppilaiden esiopetuksessa, ulkomailla järjestettävässä opetuksessa, perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettussa pidennettyyn oppivelvollisuuteen perustuvassa opetuksessa, koulukotiopetuksessa, sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä perusopetuksessa, perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden esiopetuksessa, joustavassa perusopetuksessa ja yksityisen opetuksen järjestäjän toiminnan aloitta-

misessa oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella, perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettussa perusopetuksessa kurssimäärän ja kurssia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa läsnäolokuukausien määrän ja läsnäolokuukautta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Lain 48 §:n 4 ja 5 momentin mukaan opiskelija tai oppilas voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa. Ne oppilaat, opiskelijat ja muut suoritteet, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perustetta laskettaessa huomioon ottamatta.

Rahoituslain 58 §:n 1 momentin mukaan, kuntayhtymän ja yksityisen toiminnan järjestäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitettun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat talousarvioon, taloussuunnitelmaan, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen perustuvat tiedot sekä muut rahoituksen määräämiseksi tarpeelliset kustannuksia ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot.

Ammatillisen koulutuksen reformi

Eduskunnalle 24 päivänä huhtikuuta 2017 annetussa hallituksen esityksessä (HE 39/2017 vp) ehdotetaan uudistettavaksi koko ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö sekä ammatillisen koulutuksen rahoitus. Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki ammatillisesta koulutuksesta, jolla kumottaisiin ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavaa lakia muutettaisiin ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskevilta osin. Lisäksi osa työvoimakoulutuksesta siirrettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle, mikä aiheuttaisi muutostarpeita julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin (916/2012). Esityksessä ehdotetut lakimuutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Ammatillisen koulutuksen reformin myötä ammatillisten tutkintojen suorittamisessa ja osaamisen arvioinnissa siirryttäisiin yhteen suorittamistapaan, eli ammatillisessa perustutkinnossa luovuttaisiin jaosta opetussuunnitelmaperusteiseen ja näyttötutkintoon perustuvaan suoritustapaan. Tutkintotoimikuntajärjestelmä lakkautettaisiin ja tutkinnon myöntämisoikeus siirrettäisiin kaikilta osin suoraan järjestämisluvan saaneelle koulutuksen järjestäjälle. Samalla luovuttaisiin myös tietojen tallentamisesta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun näyttötutkintojen suoritusrekisteriin, koska uudistetun tutkinnon myöntämismenettelyn myötä tiedot tutkintosuorituksista kirjattaisiin jatkossa kunkin koulutuksen järjestäjän ylläpitämiin rekistereihin.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus uudistettaisiin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Uudessa rahoitusjärjestelmässä painopiste siirtyisi suorituksia painottavaksi, jolloin rahoituksen myöntämisperusteena käytettäisiin muun muassa suoritettuja tutkintoja ja tutkinnon osia. Lisäksi määrällisen säätelyn ja rahoituksen perusteena otettaisiin käyttöön opiskelijan läsnäoloon tai henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittuun koulutusaikaan perustuva kaikille koulutusmuodoille yhtenäinen käsite opiskelijavuosi, jolla korvattaisiin nykyisin eriliset määrällisen säätelyn ja rahoituksen myöntämisen perusteena käytettävät suoritteet, kuten ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärät ja ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuodet.

Opintotukilaki ja laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkateusta

Opintotukilaissa (65/1994) säädetään oppivelvollisuuden jälkeisiin päätoimisiin opintoihin myönnettävästä opintotuesta. Opintotukeen oikeuttavista opinnoista säädetään opintotukilain 4 §:ssä. Opintotukea voidaan myöntää koulutukseen, joka on julkisen valvonnan alaista. Julkisen valvonnan alaiseksi katsotaan koulutus tai oppilaitos, joka on opetusviranomaisten tai oman alansa viranomaisten valvoma tai rahoittama. Pykälän 2 momentin mukaan korkeakoulussa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

- 1) alemmaa tai ylempää korkeakoulututkintoa taikka tieteellistä, taiteellista tai ammatillista jatkotutkintoa;
- 2) ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa taikka ammattikorkeakoululain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua maahanmuuttajille suunnattua koulutusta;
- 3) erillistä ammatillista täydennyskoulutusohjelmaa; tai
- 4) ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtäävää muuta kuin 1—3 kohdassa tarkoitettua opintokokonaisuutta, jos opiskelija on suorittanut korkeakoulututkinnon.

Opintotukilain 4 §:n 3 momentin mukaan muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

- 1) ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa säädettyä ammatillista koulutusta;
- 2) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta;
- 3) lukiolaissa säädettyä lukiokoulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;
- 4) muuta kuin 1—3 kohdassa mainittua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettussa koulutuskeskuksessa; tai
- 5) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta.

Opintotukea ei kuitenkaan opintotukilain 6 §:n mukaan myönnetä muun muassa sille, joka on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tai on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisessa työvoimakoulutuksessa.

Opintotukeen oikeuttavasta ajasta säädetään opintotukilain 7 §:ssä ja opintotukeen oikeuttavista opiskelukuukausista lain 7 c §:ssä.

Opintotukilain 41 b §:n 1 kohdan mukaan Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta opintotuen täytäntöönpanoa varten opetushallitukselta ja korkeakouluilta opiskelijavalinnoissa hyväksytyksi tulleiden sekä opetushallitukselta opiskelupaikan vastaanottaneiden henkilöiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä oppilaitosta ja opintolinjaa tai koulutusohjelmaa koskevat tiedot.

Opintotukilain 41 b §:n 4 kohdan mukaan Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta opintotuen täy-

täntöönpanoa varten oppilaitokselta lukukauden aikana läsnäoleviksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä tiedot opintojen päätoimisuudesta ja edistymisestä. Kansaneläkelaitokselle voidaan opintotukilain 43 §:n 2 momentin nojalla luovuttaa 41 b §:ssä tarkoitettut tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997) säädetään tuen myöntämisestä lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin. Tukea kutsutaan koulumatkatueksi.

Koulumatkatukeen oikeuttavasta koulutuksesta säädetään lain 2 §:ssä. Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti:

- 1) lukiolaissa säädettyssä lukiokoulutuksessa tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa;
- 2) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:ssä säädettyssä koulutuksessa;
- 3) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädettyssä näyttötutkintona suoritettavassa ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa omaehtoisessa koulutuksessa;
- 4) Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) tarkoitettussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa; tai
- 5) Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetussa laissa (1316/2006) tarkoitettussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Opiskelun päätoimisuudesta säädetään opintotukilaissa.

Koulumatkatuen myöntää Kansaneläkelaitos. Tuen myöntämisestä ja maksamisesta säädetään tarkemmin lain 7 §:ssä.

Lain 14 §:n viittaussäännöksen nojalla koulumatkatukea koskevassa asiassa noudatetaan, mitä opintotukilaissa säädetään muun muassa Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeudesta.

Laki aikuiskoulutustuesta

Aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) 2 §:n mukaan etuutena myönnetään tässä laissa säädettyin edellytyksin aikuiskoulutustukea korvaukseksi opiskelun aikaisesta ansionmenetyksestä. Lisäksi voidaan myöntää opintotukilain mukainen opintolainan valtiontakaus.

Lain 4 §:n mukaan aikuiskoulutustuen myöntämisestä ja maksamisesta sekä muusta toimeenpanosta vastaa Koulutusrahastosta annetussa laissa (1306/2002) tarkoitettu Koulutusrahasto, jonka toimintaa valvoo Finanssivalvonta. Aikuiskoulutustuen saajalle myönnettävän opintolainan valtiontakaukseen liittyvät tehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos.

Lain 6 §:n mukaan aikuiskoulutustukea voidaan myöntää päätoimisesti opiskelevalle henkilölle, joka osallistuu:

- 1) sellaiseen opetusministeriön toimialaan kuuluvaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa tarkoitettuun koulutukseen, joka johtaa ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon tai yliopistoissa tai ammattikorkeakouluissa suoritetta-

vaan tutkintoon, edellä tarkoitettujen tutkintojen osien suorittamiseen taikka on edellä sanottujen lakien mukaista lisä- ja täydennyskoulutusta;

- 2) sellaiseen vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaiseen koulutukseen, joka on ammatillista osaamista ja pätevyyttä lisäävää;
- 3) muun ministeriön toimialaan kuuluvaan ammatillisesti suuntautuneeseen koulutukseen;
- 4) perusopetuslaissa tai lukiolaissa tarkoitettuun koulutukseen, jos sen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä; tai
- 5) 1—3 kohdassa tarkoitettuihin opintoihin ulkomailla.

Opiskelija on velvollinen ilmoittamaan rahastolle ja kansaneläkelaitokselle etuuden myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Opiskelija on myös velvollinen viipymättä ilmoittamaan kaikista etuuteen vaikuttavista muutoksista. Koulutusrahastolla on oikeus saada maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain mukaisen tehtävän täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot muun muassa oppilaitokselta.

Työttömyysturvalaki

Työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 2 §:n mukaan työttömän työnhakijan perustoimeentulo työttömyyden aikana turvataan työttömyyspäivärahalla ja työmarkkinatuella.

Lain 1 luvun 4 §:n mukaan tämän lain mukaiset toimeenpanotehtävät hoitaa työmarkkinatuen ja peruspäivärahan osalta Kansaneläkelaitos ja ansiopäivärahan osalta työttömyyskassalaissa (603/1984) tarkoitettut työttömyyskassat. Työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin lain 11 luvun 4 §:ssä säädetään.

Lain 2 luvussa säädetään työttömyysetuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä. Luvun 10 §:n mukaan päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Päätoimisina pidetään:

- 1) opintoja, joiden tavoitteena on ammattikorkeakoulututkinnon, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon taikka yliopistossa suoritettavan alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen;
- 2) lukio-opintoja, joiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia; siinäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimiseksi;
- 3) muita kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja opintoja, joiden opintosuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä, kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti; sekä
- 4) muita kuin 1—3 kohdassa tarkoitettuja opintoja, joiden opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

Luvun 11 §:ssä säädetään päätoimisen opiskelun päättymisestä.

Työttömyysturvalain 2 luvun 13 §:n mukaan alle 25-vuotiaan nuoren, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta (*koulutusta vailla oleva nuori*), on tullut hakea edellisessä syyslukukaudella alkavia opintoja koskevassa haussa vähintään kahta opiskelupaikkaa, joiden opiskelijaksi ottamisen perusteet nuori täyttää. Opinnot voivat olla tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia anta-

vaa koulutusta tai ainoastaan peruskoulun oppimäärän suorittaneella 10 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja lukio-opintoja. Koulutukseen hakeutumisvelvollisuutta ei voi täyttää hakeutumalla työvoimakoulutukseen.

Työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:ssä säädetään työmarkkinatuen odotusajasta. Työmarkkinatukea maksetaan 21 viikon odotusajan jälkeen. Odotusaikaa ei aseteta muun muassa jos henkilö on suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeisen tutkintoon johtavan, ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen.

Työttömyysturvalain 13 luvun 1 pykälän 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksella, työ- ja elinkeinotoimistolla, työttömyyskassalla sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista varten välttämättömät tiedot muun muassa valtion ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä sekä oppilaitoksilta.

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvussa säädetään työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta. Luvussa säädettyä sovelletaan lain 6 luvun 3 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukaan opintoihin, joita pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisina ja joista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen, mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus tai osallistuminen avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen tai joista säädetään perusopetuslaissa tai lukiolaissa, jos koulutuksen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 7 §:n mukaan työ- ja elinkeinotoimisto seuraa työnhakijan opintojen etenemistä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla. Jos työnhakija ei etene opinnoissaan riittävästi tai laiminlyö ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle opintojen etenemisestä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla, oikeus työttömyysetuuteen lakkaa ajankohdasta, josta työnhakijan opintojen ei voida katsoa edenneen riittävästi tai jona työnhakijan olisi tullut ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle opintojen etenemisestä. Jos työnhakija on ollut poissa ilman hyväksyttävää syytä koulutus- tai opintosuunnitelman mukaisesta koulutuksesta siten, ettei hän ilmeisesti kykene hyväksyttävästi suoriutumaan suunnitelman mukaisista opinnoista, tai jos hän on muuten olennaisesti laiminlyönyt opintojaan, oikeus työttömyysetuuteen lakkaa poissaolon tai laiminlyönnin alkamisen ajankohdasta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 9 §:n mukaan koulutuspalvelujen tuottajan on annettava opiskelijalle todistus opiskelijaksi hyväksymisestä, opintojen aikaisista lomajaksoista ja opintojen etenemisestä. Koulutuspalvelujen tuottajan on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle opintojen päättymisestä ja 7 §:n 3 momentissa tarkoitetuista seikoista. Tämän velvollisuuden täyttämiseksi työ- ja elinkeinotoimisto toimittaa koulutuspalvelujen tuottajille niiden opiskelijoiden nimet ja henkilötunnukset, joiden opintoja tuetaan tässä luvussa säädettyllä tavalla.

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 1 §:n mukaan Kansaneläkelaitos järjestää ja korvaa kuntoutusta sekä turvaa kuntoutujan toimeentuloa kuntoutuksen aikana tämän lain mukaisesti.

Laissa tarkoitettu ammatillinen kuntoutus voi pitää sisällään muun muassa perus-, jatko- ja uudelleenkoulutusta ammattiin tai työhön, joka sairauden, vian tai vamman rajoitukset huomioiden on vakuutetulle sopivaa, sekä tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätöntä yleissivistävää koulutusta ja valmennusta.

Lain 19 §:n mukaan vakuutetulle voidaan myöntää kuntoutusrahaa kuntoutuksena järjestettävän ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen oppisopimukseen perustuvan oppisopimuskoulutuksen ajalta.

Lain 31 §:ssä tarkoitettua ylläpitokorvausta ei makseta ammatilliseen koulutukseen, oppisopimuskoulutukseen tai niitä vastaavaan muuhun pitkäaikaiseen kuntoutukseen osallistumisen ajalta.

Lain 59 §:n 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada käsiteltävänä olevan etuuden ratkaisemista varten välttämättömät tiedot muun muassa oppilaitoksilta.

Valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annettu laki

Valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetussa laissa (644/2003) säädetään alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opintojen ajalta karttuvasta etuudesta. Etuus maksetaan myönnettäessä muuta eläkettä kuin osa-aikaeläkettä lain 1 §:ssä mainittujen lakien ja eläkesääntöjen nojalla. Lain 3 §:n mukaan oikeus etuuteen on enintään viideltä vuodelta opintojen perusteella henkilöllä, joka on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon taikka alemman tai ylempään korkeakoulututkinnon.

Lain 6 §:n mukaan oppilaitosten on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle 3 §:ssä tarkoitettujen tutkintojen suorittamisesta siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun valtioneuvoston asetuksen (1146/2004) 4 §:n mukaan oppilaitos on velvollinen ilmoittamaan Kansaneläkelaitokselle tiedot henkilöistä, jotka ovat suorittaneet asetuksen 3 §:ssä tarkoitetun tutkinnon. Lisäksi oppilaitos ilmoittaa tutkinnon tason sekä tutkinnon suorittamiseen johtaneen opiskelun aloitus- ja päättymispäivän.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä ja laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitetaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä henkilöä, joka tämän lain nojalla on saanut ammatinharjoittamisoikeuden (laillistettu ammattihenkilö) tai ammatinharjoittamisluvan (luvan saanut ammattihenkilö)

sekä henkilöä, jolla tämän lain nojalla on oikeus käyttää valtioneuvoston asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä (nimikesuojattu ammattihenkilö).

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto pitää terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008) mukaisten valvontatehtävien hoitamiseksi. Rekisteriin merkitään lain 24 a §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan muun muassa tiedot ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan taikka nimi-kesuojauksen perusteena olevasta koulutuksesta.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 40 §:n mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ja aluehallintovirastolla on pyynnöstä oikeus salassapitosäännösten estämättä maksutta saada muun muassa valtion, kunnan ja kuntayhtymän viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä, tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset.

Lain 40 a §:n mukaan lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian koulutusta antavien yliopistojen tulee ilmoittaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle tiedot tässä laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetty opinnot suorittaneiden lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoiden nimistä, henkilötunnuksista, opintojen aloittamisajankohdista ja suoritetuista opinnoista. Lääketieteen opiskelijoiden osalta tiedot tulee ilmoittaa erikseen neljään ensimmäiseen opintovuoteen ja erikseen viiteen ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot suorittaneista opiskelijoista. Lääketieteen koulutusta antavien yliopistojen tulee ilmoittaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle tiedot tässä laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyn yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittaneiden lääkäreiden nimestä ja henkilötunnuksesta.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 3 §:n mukaan sosiaalihuollon ammattihenkilöitä ovat ne, jotka ovat tämän lain nojalla saaneet ammatinharjoittamisoikeuden (*laillistettu ammattihenkilö*) sekä ne, joilla tämän lain nojalla on oikeus käyttää sosiaalihuollon ammattihenkilön ammattinimikettä (*nimikesuojattu ammattihenkilö*).

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto pitää sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain mukaisten valvontatehtävien hoitamiseksi. Rekisteriin merkitään lain 16 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan muun muassa tiedot ammatinharjoittamisoikeuden tai nimikesuojauksen perusteena olevasta koulutuksesta ja tiedot sosiaalihuollon ammattihenkilön suorittamasta sosiaalialan ylemmästä ammattikorkeakoulututkinnosta, ammatillisesta lisensiaattitutkinnosta ja korkeakoulutettujen erikoistumiskoulutuksista.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ja aluehallintovirastolla on lain 27 §:n mukaan pyynnöstä oikeus salassapitosäännösten estämättä maksutta saada muun muassa valtion, kunnan ja kuntayhtymän viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot ja selvitykset.

Laki ulkomaalaisrekisteristä

Ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 2 §:n 2 momentin mukaan ulkomaalaisrekisteriä pidetään ja käytetään ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten, valtion turvalli-

suuden suojaamiseksi sekä turvallisuusselvityslaisissa (726/2014) tarkoitetun turvallisuusselvityksen tekemiseksi.

Lain 3 §:n mukaan ulkomaalaisrekisteriin kuuluvien hakemusasioiden osarekisterin, muukalaispassien ja pakolaisen matkustusasiakirjojen osarekisterin, maahantulon ja maastalähdön valvonnan osarekisterin, tutkinto-osarekisterin sekä kansalaisuusasioiden osarekisterin päävastuullinen rekisterinpitäjä on Maahanmuuttovirasto, joka vastaa myös näiden osarekisterien ylläpidosta. Ulkoasiainministeriö on erikseen pidettävien ulkomaalaisrekisteriin kuuluvien viisumiasioiden osarekisterin ja maahantuloedellytysten osarekisterin päävastuullinen rekisterinpitäjä ja vastaa näiden ylläpidosta. Ulkomaalaisrekisteriä pitävät ja käyttävät myös poliisi, rajavartiolaitos, Tulli, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot, vankeinhoitoviranomaiset, yhdenvertaisuusvaltuutettu sekä korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet.

Lain 7 §:n 1 momentin mukaan ulkomaalaisrekisteriin saa, siltä osin kuin on tarpeen, tallettaa lain 5 tai 6 §:ssä tarkoitetun henkilön tunnistetietoina muun muassa henkilön koulutustiedot.

Lain 8 §:n 1 momentin nojalla rekisterinpitäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada ulkomaalaisrekisteriä varten sille laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi muun muassa oppilaitoksilta tiedot opiskelupaikan haltijoista ja näiden opintosuorituksista.

Tilastolaki

Tilastolaissa (280/2004) säädetään valtion viranomaisten tilastojen laatimisessa sovellettavista tiedonkeruuta sekä tilastojen suunnittelua ja laadintaa koskevista menettelytavoista ja periaatteista. Tietojen keräämiseen, luovuttamiseen, suojaamiseen ja muuhun käsittelyyn tilastoja laadittaessa sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) ja henkilötietolaissa (523/1999) säädetään, jollei tilastolaissa tai muussa laissa toisin säädetä. Tilastokeskus toimii valtion tilastotoimen yleisviranomaisena.

Tilastolain 15 §:n mukaan lain tai lain nojalla tehdyn päätöksen perusteella koulutusta järjestävät organisaatiot ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät oppilaskohtaiset henkilötiedot oppilaista, heidän suorittamistaan tutkinnoista ja saamastaan opetuksesta. Arkaluonteisia henkilötietoja saa kerätä tiedonantajilta vain silloin, kun arkaluonteinen tieto on vaikuttanut välittömästi koulutuksen saantiin tai sen muotoon taikka kun se ilmenee välillisesti koulutuksen saantia koskevista tiedoista.

Henkilötietolaki

Henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietolaissa. Henkilötietolain 2 §:n 1 momentin mukaan henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava, mitä henkilötietolaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Henkilötietolain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä sekä edistää hyvän tietojenkäsittelytavan kehittämistä ja noudattamista.

Henkilötietolain 3 §:ssä säädetään keskeisistä henkilötietoihin ja niiden käsittelyyn liittyvistä määritelmistä. Sen mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi. Henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan henkilötietojen keräämistä, tallettamista, järjestämistä, käyttöä, siirtämistä, luovuttamista, säilyttämistä, muuttamista, yhdistämistä, suojaamista, poistamista, tuhoamista sekä muita henkilötietoihin kohdistuvia toimenpiteitä.

Henkilörekisterillä tarkoitetaan henkilötietolaissa sen 3 §:n 3 kohdan mukaan käyttötarkoituksensa vuoksi yhteenkuuluvista merkinnöistä muodostuva henkilötietoja sisältävä tietojoukko, jota käsitellään osin tai kokonaan automaattisen tietojenkäsittelyn avulla taikka joka on järjestetty kortistoksi, luetteloksi tai muulla näihin verrattavalla tavalla siten, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot voidaan löytää helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta. Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan yhtä tai useampaa henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty. Rekisteröidyllä tarkoitetaan henkilöä, jota henkilötieto koskee.

Henkilötietolaissa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista yleisistä periaatteista. Näitä ovat muun muassa huolellisuusvelvoite henkilötietojen käsittelyssä (5 §), henkilötietojen käsittelyn suunnittelun periaate (6 §) sekä käyttötarkoituussidonnaisuuden periaate (7 §). Käsittelyn suunnittelun periaatteen mukaisesti henkilötietojen käsittelyn tulee olla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä se, mistä henkilötiedot säännönmukaisesti hankitaan ja mihin niitä säännönmukaisesti luovutetaan, on määriteltävä ennen henkilötietojen keräämistä tai muodostamista henkilörekisteriksi. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus tulee määritellä siten, että siitä ilmenee, minkälaisen rekisterinpitäjän tehtävien hoitamiseksi henkilötietoja käsitellään. Käyttötarkoituussidonnaisuuden periaatteen mukaisesti henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteensopimaton 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa.

Lain 8 §:ssä säädetään henkilötietojen käsittelyn yleisistä edellytyksistä. Henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan jollakin pykälän 1 momentin mukaisella perusteella, esimerkiksi jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta. Oikeudesta saada tieto ja muusta henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä on voimassa, mitä viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta säädetään.

Lain 9 §:n mukaan käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia (*tarpeellisuusvaatimus*). Rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä (*virheettömyysvaatimus*).

Arkaluonteisten tietojen käsittely on 11 §:n mukaan lähtökohtaisesti kielletty. Arkaluonteisina tietoina pidetään henkilötietoja, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan 1) rotua tai etnistä alkuperää 2) henkilön yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista vakaumusta tai ammattiin kuulumista, 3) rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta, 4) henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia, 5) henkilön seksuaalista suuntautumista tai käyttäytymistä taikka 6) henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja

muita sosiaalihuollon etuuksia. Poikkeukset arkaluonteisten tietojen käsittelykiellosta säädetään lain 12 §:ssä.

Henkilötunnuksen käsittelyn edellytyksistä säädetään 13 §:ssä. Henkilötunnusta saa käsitellä rekisteröidyn yksiselitteisesti antamalla suostumuksella tai, jos käsittelystä säädetään laissa. Lisäksi henkilötunnusta saa käsitellä, jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää muun muassa laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi tai rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi.

Henkilötietojen käsittelystä erityisiä tarkoituksia, kuten tutkimus- ja tilastotarkoituksia varten, säädetään erikseen henkilötietolain 4 luvussa.

Rekisteröityä on informoitava häntä koskevien tietojen käsittelystä henkilötietolain 24—25 §:n mukaisesti ja hänellä on omia tietojaan koskeva tarkastusoikeus (26—28 §). Rekisteröidyllä on oikeus kieltää rekisterinpitäjää käsittelemästä häntä itseään koskevia tietoja suoramainontaa, etämyyntiä ja muuta suoramarkkinointia varten (30 §). Lain 32 §:n mukaan rekisterinpitäjän on varmistettava tietoturvallisuus ja 33 §:ssä säädetään tietojenkäsittelijän vaitiolovelvollisuudesta. Lain 34 §:n mukaan rekisterinpitäjän kannalta tarpeeton henkilörekisteri on hävitettävä, jollei siihen talletettuja tietoja ole erikseen säädetty tai määrätty säilytettäväksi tai jollei rekisteriä siirretä 35 §:ssä tarkoitetulla tavalla arkistoon.

Arkistolaki

Arkistolaki (831/1994) koskee lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan arkistonmuodostajina valtion virastoja, laitoksia, tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä sekä muita valtion viranomaisia ja momentin 2 kohdan mukaan kunnallisia viranomaisia ja toimielimiä. Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan laki koskee arkistonmuodostajina myös muita yhteisöjä, toimielimiä ja henkilöitä niiden suorittaessa julkista tehtävää lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella siltä osin kuin niille tämän tehtävän johdosta kertyy viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettuja asiakirjoja.

Arkistoon kuuluvat arkistolain 6 §:n mukaan asiakirjat, jotka ovat saapuneet arkistonmuodostajalle sen tehtävien johdosta tai syntyneet arkistonmuodostajan toiminnan yhteydessä. Asiakirjalla tarkoitetaan arkistolaissa kirjallista tai kuvallista esitystä taikka sellaista sähköisesti tai muulla vastaavalla tavalla aikaansaatu esitystä, joka on luettavissa, kuunneltavissa tai muutoin ymmärrettävissä teknisin apuvälinein.

Arkistotoimen tehtävänä on lain 7 §:n mukaan varmistaa asiakirjojen käytettävyys ja säilyminen, huolehtia asiakirjoihin liittyvästä tietopalvelusta, määritellä asiakirjojen säilytysarvo ja hävittää tarpeeton aineisto. Arkistointia on hoidettava siten, että se tukee arkistonmuodostajan tehtävien suorittamista sekä yksityisten ja yhteisöjen oikeutta saada tietoja julkisista asiakirjoista, että yksityisten ja yhteisöjen oikeusturva samoin kuin tietosuoja on otettu asianmukaisesti huomioon ja että yksityisten ja yhteisöjen oikeusturvaan liittyvien asiakirjojen saattavuus on varmistettu sekä että asiakirjat palvelevat tutkimuksen tiedon lähteinä. Arkistotoimen vaatimukset on otettava huomioon arkistonmuodostajan tieto- ja asiakirjahallinnossa.

Arkistonmuodostajan on arkistolain 8 §:n mukaan määrättävä, miten sen arkistotoimen suunnittelu, vastuu ja käytännön hoito järjestetään. Arkistonmuodostajan on määrättävä tehtävien

hoidon tuloksena kertyvien asiakirjojen säilytysajat ja -tavat sekä ylläpidettävä niistä arkistonmuodostussuunnitelmaa. Asiakirjojen säilytysaikoja määrättäessä on otettava huomioon, mitä niistä on erikseen säädetty tai määrätty. Arkistolaitos määrää, mitkä asiakirjat tai asiakirjoihin sisältyvät tiedot säilytetään pysyvästi.

Arkistolain 11 §:n mukaan pysyvään säilytykseen määrättyt asiakirjat on laadittava ja tiedot tallennettava pitkäaikaista säilytystä kestäviä materiaaleja ja säilyvyyden turvaavia menetelmiä käyttäen siten kuin arkistolaitos erikseen määrää. Arkistolaitos on arkistolain 8 §:n nojalla antanut määräyksen pysyvästi säilytettävistä kunnallisista opetustoimen asiakirjoista (KA 321/43/03).

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Laissa säädetään oikeudesta saada tieto viranomaisten julkisista asiakirjoista sekä viranomaisessa toimivan vaitiolovelvollisuudesta, asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista samoin kuin viranomaisten velvollisuuksista tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi.

Lain 9 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen. Salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tai sen sisällöstä saa antaa tiedon vain, jos niin erikseen julkisuuslaissa säädetään (10 §).

Julkisuuslain 13 §:n 2 momentin mukaan pyydettyä saada tieto salassa pidettävästä asiakirjasta taikka viranomaisen henkilörekisteristä tai muusta asiakirjasta, josta tieto voidaan luovuttaa vain tietyin edellytyksin, tiedon pyytäjän on, jollei erikseen toisin säädetä, ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä tarvittaessa tiedot siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitettu järjestää.

Lain 16 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaan koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietoja saa kuitenkin luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa.

Viranomaisen voi lain 29 §:n 3 momentin nojalla avata toiselle viranomaiselle teknisen käyttöyhteyden henkilörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka toisen viranomaisen on laissa erikseen säädetyn velvollisuuden mukaan otettava päätöksenteossaan huomioon. Jos henkilötiedot on säädetty salassa pidettäväksi, käyttöyhteyden avulla saa hakea tietoja vain henkilöistä, jotka ovat antaneet siihen suostumuksensa, jollei salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta erikseen nimenomaisesti säädetä toisin.

1.2 Oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen käsittelyn käytäntö

Perusopetuslain mukaisia opetuksen järjestäjiä on noin 400, joista yksityisiä opetuksen järjestäjiä on noin 60. Valtion oppilaitoksia on kolme ja yliopistojen harjoittelukouluja kahdeksan. Oppilaita perusopetuslain mukaisessa esi- ja perusopetuksessa oli vuonna 2014 noin 550 000.

Lukiolain mukaisia lukiokoulutuksen järjestäjiä on noin 280, joista yksityisiä koulutuksen järjestäjiä on noin 40. Lukiokoulutuksen järjestäjistä kaksi on valtion oppilaitoksia. Lisäksi yliopistojen harjoittelukouluissa annetaan lukiokoulutusta. Opiskelijoita lukiolain mukaisessa koulutuksessa oli vuonna 2014 noin 120 000.

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjiä on yhteensä 165, joista 120 on yksityisiä koulutuksen järjestäjiä. Valtion oppilaitoksia on yksi. Järjestäjistä 44 on kuntia tai kuntayhtymiä. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijoita oli vuonna 2015 yhteensä noin 262 000.

Muuta kuin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaista koulutusta ovat sisäasiainministeriön hallinnon alalla annettava Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) mukaisessa Poliisiammattikorkeakoulussa annettava koulutus, Pelastusopistosta annetun lain mukainen koulutus sekä rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) mukaisessa raja- ja merivartiokoulussa annettava koulutus. Oikeusministeriön hallinnon alalla annetaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain mukaista ammatillista koulutusta. Puolustusministeriön hallinnon alalla annetaan Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain (1121/2008) mukaistan opetusta.

Suuri osa väestöstä suorittaa vähintään kahden eri koulutusasteen opinnot. Opetuksen tai koulutuksen aloittaa usein kerralla huomattava määrä uusia henkilöitä. Koulutusasteelta seuraavalle asteelle eteneminen edellyttää yleensä alemman asteen opintojen suorittamista tai muiden opiskelijaksi ottamisen edellytysten täyttymistä. Opetukseen ja koulutukseen hakeutuminen ja oppilaaksi tai opiskelijaksi ottaminen edellyttävät merkittävän tietomäärän käsittelyä ja tietojen luovuttamista koulutuksen tai opetuksen järjestäjältä toiselle sekä muille viranomaisille opintoihin liittyvien etuuksien tai muiden viranomaistehtävien toimeenpanemiseksi. Opetukseen tai koulutukseen hakeutuvan on osoitettava ja koulutuksen järjestäjän selvitettävä koulutukseen tai opetukseen ottamisen edellytysten täytyminen. Käytännössä hakija esittää aikaisemman opetuksen tai koulutuksen suorittamisesta tutkintotodistuksen tai muun opetuksen tai koulutuksen järjestäjän antaman todistuksen suoritetuista opinnoista tai koulutuksesta. Lisäksi todistuksia aikaisemmin suoritetuista opinnoista tarvitaan aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa eri koulutusasteilla, erityisesti aikuiskoulutuksessa.

Lukiokoulutuksen, toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen sekä korkeakoulujen opiskelijavalintoja varten Opetushallitus ylläpitää opiskelijavalintarekisteriä. Opiskelijavalintarekisteristä luovutetaan sähköisesti tietoja eri viranomaisille. Esimerkiksi Kansaneläkelaitokselle opiskelijavalintarekisteristä luovutetaan opintotuki-oikeuden selvittämiseksi tiedot kaikista opiskelupaikan vastaanottaneista opiskelijoista. Kansaneläkelaitos teki opintotukea koskevia ratkaisuja lukuvuonna 2014—2015 yhteensä runsaat 400 000 (Kelan opintoetuustilasto 2014/15, Kansaneläkelaitos, tilastoryhmä). Lukuvuonna 2014—2015 opintotukea saavia lukiokoulutuksen opiskelijoita oli noin 25 600 ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoita noin 90 700.

Ylioppilastutkinnon järjestämisestä, suoritettuja ylioppilastutkintoja ja tutkintoihin kuuluvia kokeita koskevien tietojen säilyttämistä sekä ylioppilastutkinnon toimivuuden seurantaan varten on olemassa ylioppilastutkintolautakunnan ylläpitämä ylioppilastutkintorekisteri.

Korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opintosuoritustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten on valtakunnallinen tietovaranto, johon kootaan korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja jonka kautta tietoja tarjotaan tekni-

sellä käyttöyhteydellä opiskelijavalintarekisterin ja korkeakoulujen yhteisten opiskelijavalintapalveluiden käyttöön sekä viranomaisille ja muille korkeakouluille.

Perusopetuslain mukaisen opetuksen ja lukiokoulutuksen sekä toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on käytössä erilaisia ratkaisuja suoritus- ja opiskeluoikeustietojen hallinnointiin, säilytykseen ja luovuttamiseen. Opetustoimessa käsiteltävien henkilötietojen suuren määrän ja hallintomenettelyn sujuvoittamisen vuoksi oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietoja sekä hakeutumista koskevia tietoja pyritään saamaan sähköisesti ja tietoja käsitellään opetuksen ja koulutuksen järjestäjillä pääasiassa sähköisesti. Tyypillisesti tietoja hallinnoidaan oppilashallinto-ohjelmistolla tai siihen verrattavissa olevalla ohjelmistolla ja ne tallennetaan paikalliseen oppilasrekisteriin. Opinto- ja tutkintosuoritustiedot ja todistukset ovat arkistolaitoksen määräysten nojalla yleensä pysyvästi säilytettäviä. Sekä perusopetuksen, lukiokoulutuksen että toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjien oppilaiden ja opiskelijoiden henkilö- ja suoritustietojen hallinnointiin käytetään pääasiassa yhden määräävässä asemassa olevan yrityksen opintohallintojärjestelmää.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, korkeakoulut, ylioppilastutkintolautakunta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiset tutkintotoimikunnat ovat velvoitettuja toimittamaan oppilaita, opiskelijoita, opintoja ja tutkintoja koskevia tietoja muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriölle opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen rahoituksen määräämiseksi, koulutuksen arvioimiseksi ja yleiseksi seurannan toteuttamiseksi, Kansaneläkelaitokselle ja työvoimaviranomaisille etuuksien kuten opintotuen, työttömyysetuuksien tai eläkkeiden toimeenpanemiseksi sekä sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa säädettyjen ammatinharjoittamisoikeuden myöntämiseen ja valvontaan liittyvien tehtäviensä suorittamiseksi. Käytännössä tietoja luovutetaan paperilomakkeilla tai sähköisenä tiedonsiirtona, jolloin virkailija muodostaa esimerkiksi opintohallintojärjestelmästä siirtotiedoston ja kirjautuu viranomaisen järjestelmään ja käyttöliittymän avulla siirtää siirtotiedoston viranomaisen järjestelmään.

1.3 EU-lainsäädäntö

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2016/679) tuli voimaan 24 päivänä toukokuuta 2016 ja sitä sovelletaan 25 päivästä toukokuuta 2018 alkaen.

Yleinen tietosuoja-asetus tulee sovellettavaksi sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Asetus korvaa vuoden 1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (95/46/EY) ja sen kansalliseksi täytäntöön panemiseksi annetun henkilötietolain säännökset siltä osin kuin henkilötietojen käsittely kuuluu asetuksen soveltamisalaan.

Henkilötietojen käsittely on asetuksen 6 artiklan mukaan lainmukaista ainoastaan jos ja vain siltä osin kuin vähintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- a) rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojensa käsittelyyn yhtä tai useampaa erityistä tarkoitusta varten;
- b) käsittely on tarpeen sellaisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, jossa rekisteröity on osapuolena, tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä;
- c) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;

- d) käsittely on tarpeen rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi;
- e) käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi;
- f) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, paitsi milloin henkilötietojen suoja edellyttävät rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet syrjäyttävät tällaiset edut, erityisesti jos rekisteröity on lapsi.

Asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tai biometrinen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely on kiellettyä. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta, jos sovelletaan jotakin artiklan 2 kohdan mukaisista käsittelyperusteista, esimerkiksi jos käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Yleisessä tietosuojasetuksessa luetellaan henkilötietojen käsittelyn kohteena olevan henkilön oikeudet. Asetuksessa määritellään rekisterinpitäjien velvollisuudet ja niiden puolesta henkilötietoja käsittelevien yleiset velvollisuudet, joihin kuuluu velvollisuus toteuttaa asianmukaisia tietosuojatoimenpiteitä sen mukaan, miten suuri riski tietojenkäsittelyyn liittyy (riskiperusteinen lähestymistapa).

Rekisterinpitäjien velvollisuus on tietyissä tapauksissa myös ilmoittaa henkilötietojen tietoturvaloukkauksista. Kaikkien julkisten viranomaisten ja tiettyjä riskialttiita tietojenkäsittelytoimia toteuttavien yritysten on myös nimettävä tietosuojavastaava. Asetusehdotuksessa vahvistetaan jäsenvaltioiden nykyinen velvollisuus nimetä kansallisen tason riippumaton valvontaviranomainen. Lisäksi sillä pyritään ottamaan käyttöön mekanismeja, joilla tietosuojalainsäädännön soveltamisesta tehdään johdonmukaisempaa kaikkialla EU:ssa.

Yleisessä tietosuojasetuksessa tunnustetaan rekisteröidyn oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle samoin kuin rekisteröidyn oikeus käyttää oikeussuojakeinoja ja saada korvausta. Henkilöillä on oikeus tarkistuttaa tietosuojaviranomaisen päätös kansallisessa tuomioistuimessa riippumatta siitä, mihin jäsenvaltioon rekisterinpitäjä on sijoittautunut.

Asetuksessa säädetään seuraamuksista rekisterinpitäjille tai tietojenkäsittelijöille, jotka rikkovat tietosuojasääntöjä. Rekisterinpitäjille voidaan määrätä sakkoa, joka on enintään 20 miljoonaa euroa tai 4 prosenttia rekisterinpitäjän vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta. Hallinnollisia seuraamuksia määräävät kansalliset tietosuojaviranomaiset.

Yleinen tietosuojasetus on asetuksena suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, mutta se jättää jäsenvaltioille direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Asetuksen sallimissa puitteissa on mahdollista antaa kansallista lainsäädäntöä, jolla tarkennetaan asetuksen säännöksiä. Kansallinen liikkumavara perustuu 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin sekä artiklan 3 kohtaan. Asetuksessa on myös useita muita artiklakohtaisia tarkennuksia kansalliseen liikkumavaraan. Kansallisella lainsäädännöllä on jossain määrin myös mahdollista poiketa asetuksen velvoitteista.

Oikeusministeriö on 17 päivänä helmikuuta 2015 asettanut työryhmän (OM1/41/2016) selvittämään Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämien kansallisten lainsäädäntötoimenpiteiden tarvetta ja valmistelemaan tietosuoja-asetuksen edellyttämiä muutoksia henkilötietojen käsittelystä annettuun yleiseen kansalliseen lainsäädäntöön sekä koordinoimaan asiasta annetun erityislainsäädännön tarkistamiseksi tarpeellista lainvalmistelutyötä. Työryhmän tulee asettamispäätöksen mukaan saada mietintönsä valmiiksi lainsäädännön muutosehdotuksista toukokuun 31 päivään 2017 mennessä.

1.4 Nykytilan arviointi

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen opinto-oikeuksia, läsnäoloa sekä opinto- ja tutkintosuorituksia koskevia tietoja ei tällä hetkellä ole saatavissa sähköisesti kootusti yhdenmukaisesti yhdestä paikasta. Opinto- ja tutkintosuorituksia sekä muita opintoja koskevia tietoja säilytetään ja hallinnoidaan paikallisissa opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä ylioppilastutkintolautakunnan ja tutkintotoimikuntien tietovarannoissa ja näillä on myös toiminnasta syntyvien asiakirjojen arkistointivelvollisuus sen mukaan kuin arkistolaisissa tai muussa laissa säädetään tai lain nojalla määrätään. Tietojen luovuttamisesta kansalaisten tai viranomaisten käyttöön vastaavat rekisterin pitäjät.

Viranomaisilla on nykyisin myös useita rinnakkaisia tiedonkeruita joilla suoritustietoja kerätään opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä ja korkeakouluilta. Samaa tietoa kerätään ja tallennetaan eri muodoissa useisiin eri järjestelmiin. Tiedon siirtämiseksi tietoa joudutaan muokkaamaan ja tiedonsiirrosta aiheutuu hallinnollista työtä. Tieto ei välttämättä ole ajantasaista ja yhteismitallista tai tiedon laatu voi vaihdella sen mukaan mihin tarkoitukseen tietoa tuotetaan.

Esi- ja perusopetuksen oppilaiden sekä lukiokoulutuksen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden tietojen tallentamista ja luovuttamista varten ei ole olemassa keskitettyä tietovarantoa, josta opetuksen ja koulutuksen järjestäjät voisivat luovuttaa tietoja niitä tarvitseville viranomaisille teknisen käyttöyhteyden avulla. Tästä johtuen näitä tietoja kerätään usein erillisillä tiedonkeruilla ja useisiin tietovarantoihin.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjillä, korkeakouluilla, ylioppilastutkintolautakunnalla sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisilla tutkintotoimikunnilla on laajasti jo käytössä omat erilaisin tietoteknisin ratkaisuin toteutetut sähköisesti ylläpidettävät henkilörekisterit, joista on yleensä avattavissa myös tekninen käyttöyhteys tiedon tarvitsijoille. Lainsäädäntö mahdollistaa tietojen yhdenmukaisen luovuttamisen teknisen käyttöyhteyden avulla, mutta käytännössä eri rekistereistä teknisen käyttöyhteyden toteuttamistapa on erilainen. Useimmiten siirto toteutetaan erilaisilla teknisillä formaateilla ja teknologialla virkailijaavusteisena eräsiirtona. Erillisistä ja päällekkäisistä siirroista aiheutuu turhaa työtä ja kustannuksia koulutuksen järjestäjille. Tietojen laatu voi vaihdella muun muassa siksi, että koulutuksen järjestäjillä ei ole yhtenäistä tietoarkkitehtuuria ja prosesseja, tietojen siirtoa ei ole automatisoitu eikä viranomaisen pyytämiä tietoja edes välttämättä synny osana prosessia.

Viranomaisessa asioiva kansalainen joutuu esimerkiksi etuuksia hakiessaan toimittamaan viranomaiselle asian selvittämiseksi tarvittavat selvitykset opinto- tai tutkintosuorituksistaan sekä opintoihin liittyvistä läsnäolotiedoista paperisina asiakirjakopioina. Opintosuoritus- ja opiskelutietoja ei välttämättä ole käytettävissä digitaalisessa muodossa, mikä voi vaikeuttaa muuten sähköistettyä hakemuksen tekemistä ja käsittelyä. Myös asiaa käsittelevälle viranomaiselle koituu huomattavia suoria ja epäsuoria kustannuksia paperisten selvitysten käsitte-

lystä. Tietojen erimitallisuus aiheuttaa lisäksi hallinnollista työtä sekä joissain tilanteissa tietojen tulkintaan liittyy epäselvyyttä, koska suoritustiedot ovat eri tavoin määriteltä. Erimitalliset ja erilaisin periaattein dokumentoidut tutkinto- ja opintosuoritustiedot voivat hankaloittaa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista ja siten vaikeuttaa yksilöllisten opintopolkujen rakentamista opiskelijoille. Yksilöt eivät myöskään tule aina kohdelluksi yhdenvertaisesti aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisessa, koska prosessiin voi tietojen luonteesta johtuen liittyä tulkinnanvaraisuutta. Kansalainen ei myöskään pääse itse katsomaan kootusti omia opinto- tai tutkintosuoritustietojaan yhdestä paikasta eikä keskitetysti hyödyntämään näitä tietoja esimerkiksi työnhaussa.

Korkeakoulut luovuttavat käytännössä osan viranomaisten tarvitsemista tiedoista korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon kautta. Korkeakoulujen osalta tiedonkeruuta ja tiedon välittämistä viranomaisille ja myös toisille korkeakouluille on vuodesta 2014 asti kehitetty hyödyntäen korkeakoulujen valtakunnallista tietovarantoa ja tietojen siirtoja on yhdenmukaistettu merkittävästi. Opiskelijarekisteritiedon lisäksi samaa tietovarantoa kehitetään myös tutkimusjulkaisujen tiedonkeruuta varten.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeisiin kuuluu muun muassa julkisen hallinnon palveluiden digitalisointi. Hallitusohjelman mukaan hallinnon sisäiset prosessit digitalisoidaan ja julkinen hallinto sitoutuu kysymään samaa tietoa kansalaisilta ja yrityksiltä vain kerran. Lisäksi hallitusohjelman mukaan vahvistetaan kansalaisten oikeutta valvoa ja päättää itseään koskevien tietojen käytöstä, samalla varmistetaan tietojen sujuva siirtyminen viranomaisten välillä.

Hallitusohjelman mukaisesti esityksen tavoitteena on saada kattavasti julkisen valvonnan alaisen koulutuksen opinto-oikeus-, läsnäolo-, opintosuoritus- ja tutkintotiedot kansalaisten ja viranomaisten käyttöön keskitetysti sähköiseen yhdenmukaisesti käsiteltävissä olevaan muotoon, jolloin tiedot olisivat kansalaisten tietosuoja huomioon ottaen hallitusti kansalaisten ja tietoon oikeutettujen viranomaistahojen käytettävissä kaikissa näitä tietoja hyödyntävissä prosesseissa luotettavasti, turvallisesti, yhdenmukaisesti ja ajantasaisesti.

Tavoitteena on toteuttaa palvelu, jonka kautta henkilön opinto-oikeuksia, läsnäoloa sekä opinto- ja tutkintosuorituksia koskevat tiedot olisivat kattavasti ja keskitetysti henkilön nähtävissä ja käytettävissä ja tietoja voitaisiin luovuttaa kattavasti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti niitä toiminnassaan tarvitseville viranomaistoimijoille. Palvelun tavoitteena on osaltaan edistää elinikäistä oppimista sekä työurien pidentämistä tukemalla kansalaisia opintoihin hakeutumisessa, opintojen suorittamisessa ja opiskelijan tarpeisiin soveltuvien opintopolkujen toteuttamisessa sekä työmarkkinoille sijoittumisessa ja työnhaussa. Lisäksi palvelun tavoitteena on helpottaa ja selkeyttää opintoihin liittyvien etuuksien hakemista. Lisäksi tavoitteena on parantaa kansalaisten yhdenvertaista kohtelua osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen liittyvissä asioissa lisäämällä opintosuorituksia ja tutkintoja koskevien tietojen läpinäkyvyyttä, luotettavuutta ja yhteismitallisuutta.

Tavoitteena on lisäksi tukea ja tehostaa viranomaisten toimintaa sekä parantaa kansalaisille tarjottavien palveluiden laatua, parantamalla tietojen saatavuutta ja käytettävyyttä, lisäämällä

tietojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuutta sekä vähentämällä todennettuun osaamiseen liittyvien erillisten ja päällekkäisten tiedonsiirtojen tarvetta ja sitä kautta pienentää tietojärjestelmien kehittämis- ja ylläpitokustannuksia verrattuna siihen, että tiedonsiirtojärjestelmät rakennettaisiin erillisinä. Erillisistä tiedonkeruista aiheutuvan työmäärän sekä kansalaisten asiointiin helpottamiseksi opinto-oikeuksia, läsnäoloa sekä opinto- ja tutkintosuoritusta koskevien tietojen tulisi olla mahdollisimman laajasti saatavilla sähköisessä muodossa yhdenmukaisesti, turvallisesti ja ajantasaisesti.

Toteutettavalla palvelulla tuetaan myös ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanoa. Palvelu tukee osaamisperusteista ja asiakaslähtöistä toimintaa erityisesti aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen tehostamista, henkilökohtaistamista ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamista sekä joustavaa hakeutumista hankkimaan tarvittavaa osaamista. Lisäksi palvelu luo perustan ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusmallin edellyttämien tietojen keräämiselle ja rahoituksen laskennalle. Pääosa rahoituksen määräytymisessä tarvittavista tiedoista olisi saatavissa uudesta palvelusta, jolloin rahoituksen tiedonkeruisiin liittyvää hallintoa ja teknistä työtä voitaisiin vähentää.

2.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjillä ja muilla opetustoimen toimijoilla on jo käytössä sähköisiä ratkaisuja opinto- ja tutkintosuoritustietojen sekä muiden opintoja koskevien tietojen käsittelyyn ja säilyttämiseen. Korkeakoulujen osalta on olemassa korkeakoulujen tietovaranto, johon tallennetaan pysyvästi korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja jonka kautta tämä sisältö tarjotaan teknisellä käyttöyhteydellä eri tahojen käyttöön. Ylioppilastutkintojen suoritustietojen pysyvää tallentamista varten on olemassa ylioppilastutkintorekisteri ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisten näyttötutkintojen suoritustietojen pysyvää tallennusta varten on olemassa näyttötutkintojen suoritusrekisteri.

Sen sijaan esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen opinto-oikeus-, läsnäolo-, opintosuoritus- ja tutkintotietojen tallentamista varten ei vielä ole olemassa yhtä tietovarantoa tai tietojärjestelmää, jonne tiedot voitaisiin tallentaa kootusti ja yhdenmukaisesti. Myöskään edellä mainituissa ylioppilastutkintorekisterissä tai korkeakoulujen valtakunnallisessa tietovarannossa olevien opinto- ja tutkintosuoritustietojen tai läsnäolotietojen luovuttamista varten ei ole olemassa järjestelmää, josta tiedot olisivat niitä tarvitsevien kansalaisten tai viranomaisten saatavilla yhdestä paikasta yhdenmukaisesti.

Esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjien opinto-oikeus-, läsnäolo-, opintosuoritus- ja tutkintotiedot syntyvät ja niitä käsitellään paikallisella tasolla. Pääsääntöisesti jokaisella koulutuksen järjestäjällä on oma paikallinen tietovarantonsa tiedoille. Teoreettisesti tietojen luovuttamista varten olisi mahdollista luoda palvelu, jossa tiedot haettaisiin aina tarvittaessa reaaliaikaisesti suoraan alkuperäisestä lähteestä. Palvelu, jossa tiedot haettaisiin loppukäyttäjille aina tarvittaessa reaaliaikaisesti suoraan alkuperäisestä lähteestä eli paikallisesta tietovarannosta ei kuitenkaan ole käytännössä toteuttamiskelpoinen. Käytännössä tällaisen järjestelmän infrastruktuuri olisi erittäin epäluotettava koska integraatioyhteyksiä ja linkitettyjä paikallisia tietovarantoja olisi satoja. Yhdenkin tällaisen yhteyden tai tietovarannon vikaantuminen merkitsisi, että tiedot eivät olisi luotettavasti saatavilla. Jokainen yksittäinen kysely pitäisi myös kohdistaa kaikkiin oppilaitosten tietovarantoihin, koska jokaisesta linkitetystä tietovarannosta tulisi tarkistaa löytyykö siitä henkilön opiskeluoi-

keus- tai suoritustietoja. Jokaisella koulutuksen järjestäjällä pitäisi tällöin olla kyky tällaisen infrastruktuurin ylläpitoon ja niiden tulisi sitoutua yhteisiin palvelutasoihin.

Yhtenä vaihtoehtona yhtenäisen ja laajamittaisen opinto-oikeus-, läsnäolo-, opintosuoritus- ja tutkintotietojen hallinnoinnille olisi sellaisen keskitetyn tietovarannon perustaminen, joka olisi ainoa virallinen tietolähde. Kyseessä olisi palvelu, jossa tiettyjen henkilörekisterien pitäjät, kuten opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, ylläpitäisivät oppilaidensa opiskeluoikeus- ja suoritustietoja sekä muita tietoja yhteisessä tietovarannossa. Kaikki tiedon hyödyntäjät, kuten kansalaiset, koulutuksen järjestäjät ja muut tietoja tarvitsevat viranomaiset saisivat ajantasaiset tiedot samasta tietolähteestä. Tieto olisi luotettavaa, koska tiedon tuottajat käyttäisivät tiedonhallintaan ainoastaan keskitettyä päätietovarantoa ja sitä voitaisiin käyttää virallisten opintosuoritus- ja tutkintotodistuksen tietolähteenä. Palvelu korvaisi osittain opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja muiden sitä käyttävien tiedon tuottajien omat tiedonhallintajärjestelmät. Tietoja voitaisiin hallinnoida joko käyttöliittymän kautta tai rajapinnan välityksellä. Jos tietojen tallennus hoidettaisiin rajapinnan kautta, olisi tiedontuottajien itse rakennettava tarvittavat hallintakäyttöliittymät. Käytännössä malli tarkoittaisi yhtenäiseen oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen hallintajärjestelmään siirtymistä, jossa kaikki opintosuorituksiin, tutkintoihin ja läsnäoloon liittyvät päätökset tulisi kirjata ja arkistoida oikeudellisesti pätevästi yhdessä tietojärjestelmässä. Mallin mukaisen tietojärjestelmän ja arkistoinnin tekninen toteutus vaatisi eri toimijoilta useiden vuosien valmistelua ja merkittäviä muutoksia koulutuksen järjestäjien järjestelmiin ja toimintamalleihin. Tällaiset muutokset eivät todennäköisesti olisi mahdollisia lyhyellä aikavälillä. Järjestelmän rakentamisesta aiheutuisi rekisterinpitäjille lisäkustannuksia, koska järjestelmiä koskevat toiminnalliset vaatimukset ovat merkittävästi suuremmat kuin nykyisissä järjestelmissä.

Opinto-oikeus-, läsnäolo-, opintosuoritus- ja tutkintotietojen ajantasaiseksi tarjoamiseksi kansalaisten ja viranomaisten käytettäväksi perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä ja tutkintoja toimeenpanevilta tahoilta voitaisiin toteuttaa myös rakentamalla rajapintapalveluita tarjoava keskitetty kansallinen kopiotietovaranto. Keskitetty tietovaranto säilyttäisi kopiota paikallisen tason oppilaitosrekisteristä, kuten koulutuksen järjestäjän oppilas- tai opiskelijarekisteristä. Tieto siirrettäisiin keskitettyyn tietovarantoon rajapintojen sekä muiden tiedonsiirtomekanismien välityksellä. Tiedot siirretään säännöllisesti oppilashallintojärjestelmästä tai muusta vastaavasta tietolähteestä keskitettyyn kansalliseen kopiotietovarantoon. Kaikki tietojen muokkaukset tehtäisiin vain paikalliselle tasolle. Jos tiedoissa olisi virhe, korjattaisiin se alkuperäiseen tietolähteeseen, josta korjattu tieto päivittyisi keskitettyyn kopiotietovarantoon. Rajapintapalveluita tarjoavassa kansallisessa kopiotietovarantomallissa rekisterinpitäjän tehtävät säilyisivät edelleen koulutuksen järjestäjillä. Toteuttamistapa vastaisi korkeakoulujen valtakunnallista tietovarantoa, johon kerätään korkeakoulujen rekistereissä olevia tietoja välitettäväksi edelleen opiskelijavalintarekisteriin ja muille viranomaisille.

Rajapintapalveluita tarjoavan kopiotietovarannon rakentaminen tarjoaisi nopean tavan saavuttaa tavoitteen keskitetystä opinto-oikeus-, läsnäolo-, opintosuoritus- ja tutkintotietojen tietovarannosta. Päällekkäisistä tiedonkeruista voitaisiin luopua, jolloin viranomaiset voisivat hakea tarvitsemansa tiedon tietovarannosta. Kansalaiselle voitaisiin tarjota näkymä tietoihin. Jos tietovarannon tietoja käytetään laajasti luovutettaessa tietoja muille tahoille, olisi tiedon tallentajalle hyödyllistä varmistua tietojen oikeellisuudesta. Silloin jos tiedot ovat tietovarannossa ajantasaisia ja laadukkaita, myös tiedon tallentajalla on paremmat mahdollisuudet käyttää järjestelmässä olevia tietoja omassa toiminnassaan.

2.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä. Samalla kumottaisiin laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä.

Laissa säädettäisiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä sekä korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Laissa säädettäisiin myös Opetushallituksen ylläpitämästä palvelusta, jossa edellä mainituissa rekistereissä ja tietovarannoissa olevia tietoja tarjottaisiin henkilön nähtäväksi ja käytettäväksi sekä luovutettaisiin tietojen saamiseen oikeutetuille.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto olisi uusi tietojärjestelmä, johon tallennettaisiin perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja, joita henkilö tarvitsee hakeutuessaan koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä hakiessaan koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Tietovarantoon tallennettaisiin lisäksi tietoja, joita tarvitaan myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen rahoitusta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tietovarannon rekisterinpitäjinä ja Opetushallitus teknisenä ylläpitäjänä.

Tietovarannosta voitaisiin luovuttaa tietoja viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä nojalla on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, Koulutusrahastolle lain säännöksen perusteella sekä sille, jolla henkilön suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

Ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä ja korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta säädettäisiin pääasiassa vastaavasti kuin voimassa olevassa opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa.

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla laissa mainituissa rekistereissä ja tietovarannoissa olevia tietoja yhdistettäisiin ja tarjottaisiin keskitetysti henkilön nähtäväksi ja käytettäväksi sekä luovutettaisiin henkilön suostumuksen tai lain nojalla tietojen saamiseen oikeutetuille. Palvelussa henkilö voisi katsoa ja käyttää ehdotetussa laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä omia tietojaan. Tietoja voitaisiin luovuttaa viranomaiselle opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla viranomaisen lakiin tai laissa säädettyyn tehtävään perustuvan tiedonsaantioikeuden nojalla. Vastaavin edellytyksin voitaisiin palvelun avulla luovuttaa tietoja Koulutusrahastolle. Henkilö voisi palvelussa lisäksi antaa suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen palvelun avulla.

Opetushallitus ylläpitäisi opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelua ja vastaisi palvelun kautta tapahtuvasta tietojen luovutuksesta.

Oppijanumeroa käytettäisiin henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa ehdotetussa laissa tarkoitettuja tietoja. Oppijanumero annettaisiin, kun henkilö ensimmäistä kertaa hakee tai otetaan ehdotetun lain soveltamisalan piiriin kuuluvaan koulutukseen tai kun

henkilöstä tallennetaan ensimmäisen kerran muita laissa tarkoitettuja tietoja. Oppijanumeroista muodostuisi oppijanumerorekisteri, jota ylläpitäisi Opetushallitus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Tietojen, jotka ehdotetun lain mukaan tulee tallentaa perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon, tulisi olla tallennettuna tammikuun 2018 loppuun mennessä.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa sekä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelua koskevissa säännöksissä otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen reformi. Ammatillisen koulutuksen osalta säännökset perustuisivat 1 päivänä tammikuuta 2018 voimaan tulevaksi tarkoitettuun uuteen ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön ja rahoitusjärjestelmään.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon sekä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun kokonaiskustannusten arvioidaan muodostuvan pienemmiksi kuin nykyisissä ratkaisussa, jossa opinto-oikeuksia, läsnäoloa sekä opinto- ja tutkintosuorituksia koskevia tietoja ei ole saatavissa sähköisesti kootusti yhdenmukaisesti yhdestä paikasta, vaan kunkin viranomaisen tiedonkeruut ovat erillisiä ja samaa tietoa kerätään ja tallennetaan erikseen ja eri muodoissa. Merkittävä osa koulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen liittyvistä tiedontarpeista toteutetaan nykyisin manuaalisesti, esimerkiksi opintosuoritusotteiden, tutkintotodistusten ja muuntotyypisten selvitysten avulla.

Uusi palvelu ei lähtökohtaisesti vähentäisi merkittävästi olemassa olevien rekisterien ja tietovarantojen määrää. Tämän myötä olemassa olevat tietovarannot ja rekisterit sekä niiden aiheuttamat ylläpito- ja kehittämiskustannukset säilyisivät. Toisaalta rekisterinpitäjien nykyisten rekistereiden tietosisältö on pääsääntöisesti laajempi, kuin mitä uusi palvelu kattaisi, joten rekisterinpitäjien tulisi joka tapauksessa ylläpitää rekistereitään niiden tietojen osalta, jotka eivät kuuluisi todennettua osaamista sisältävän tietovarannon käyttötarkoituksen piiriin. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon sekä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla tietojen käyttöä ja luovuttamista voitaisiin kuitenkin sujuvoittaa, tehostaa ja automatisoida nykytilaan verrattuna. Tämän arvioidaan vähentävän tietovarantojen erilaisten toteuttamisratkaisujen ja toimintojen sekä ylläpito- ja kehittämistyön määrää minkä arvioidaan tuottavan keskipitkällä aikavälillä kustannushyötyjä koulutuksen ja opetuksen järjestäjille sekä muille viranomaisille. Lisäksi taloudellisia hyötyjä syntyisi sitä, että tarvittavien tietojen manuaalista keruuta, käsittelyä voitaisiin vähentää sekä kansalaisten että viranomaisten ja palveluntuottajien osalta. Tämä lisäisi toimintaprosessien tehokkuutta. Taloudellisten hyötyjen suuruus on riippuvaista käytettävien tietojen määrästä ja käyttötapeista, joten yksityiskohtaisten arvioiden esittäminen näistä vaikutuksista on vaikeaa ja siihen sisältyy merkittävästi epävarmuutta.

Taloudellisia hyötyjä arvioidaan muodostuvan kun opetuksen ja koulutuksen järjestäjät tuottavat opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja keskitetysti, ajantasaisesti ja luotettavasti perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon, mikä mahdollistaa järjestelmän laajan käytön viranomaisten ja koulutustoimijoiden välillä näiden tietojen pääasiallisena tieto-

lähteenä. Nykyisin opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut toimittavat mainittuja tietoja erikseen esimerkiksi Opetushallitukselle ja opetus- ja kulttuuriministeriölle, Kansaneläkelaitokselle, työ- ja elinkeinohallinnon viranomaisille ja Tilastokeskukselle. Tietojen kerääminen rekisterin pitäjänä toimivilta opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä rajapintojen kautta vähentäisi nykyiseen verrattuna tähän liittyvää manuaalista työtä ja tiedot tarvitsisi tallentaa vain kerran, jolloin ne olisivat kaikkien niitä tarvitsevien tahojen käytettävissä. Lisäksi todennettua osaamista ja koskevien tietojen parempi saatavuus ja yhteismitallisuus mahdollistaisivat koulutuspolkujen tehokkaamman rakentamisen ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen tehostamisen, joka palvelee sekä opiskelijaa että koulutuksen järjestäjiä. Osaamisen hankkimisessa voitaisiin keskittyä paremmin yksilöltä puuttuvan osaamisen hankkimiseen ja osaamisen tunnustamisen prosesseista voitaisiin saada luotettavampia ja tehokkaampia.

Toiselle asteelle haetaan yhteishaussa ja lisähaussa perusopetuksen, lisäopetuksen tai lukio-koulutuksen päättötodistusten arvosanojen perusteella. Koulutuksen järjestäjä voi perua tekemänsä valintapäätöksen jos koulutuksen järjestäjän omassa tarkistuksessa käy ilmi, että hakijan ilmoittamat arvosanat eivät pidä paikkaansa. Näitä todistuksia toimitetaan vuodessa arviolta 60 000. Toisen asteen valintojen jälkeen koulutuksen järjestäjät siirtävät lopullisten päättötodistusten arvosanat Opetushallituksen opiskelijavalintarekisteriin. Korkeakoulujen yhteishauissa puolestaan toimitetaan vuosittain noin 105 000 todistusliitettä. Ammatillisen koulutuksen reformin myötä on tarkoitus siirtää yhä laajemmin hyödyntämään jatkuvaa hakua, jonka myötä tehokkuushyötyjä on saavutettavissa, kun todistukset ja opintosuoritukset ovat jatkossa kattavammin keskitetyssä tietovarannossa ja sisällöllisesti ja teknisesti yhteentoimivammassa muodossa.

Kansaneläkelaitos myöntää opintotukea oppivelvollisuuden jälkeisiin opintotukilain mukaan opintotukeen oikeuttaviin opintoihin. Toisen asteen ammatillisen ja lukiokoulutuksen osalta opintotuen ratkaisuja tehdään vuositasolla keskimäärin noin 150 000. Työhaun yhteydessä työ- ja elinkeinotoimistot tarkistavat työnhakijan koulutustiedot tutkinto- tai muista opiskelua koskevista todistuksista. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira tekee muun muassa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettuja oikeutta toimia sosiaalihuollon tai terveydenhuollon ammattihenkilönä koskevia päätöksiä. Terveydenhuollon ammattihenkilönä toimimista koskevia päätöksiä tehdään vuosittain arviolta noin 20 000. Opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja hyödynnetään myös lukuisissa muissa viranomaisprosesseissa.

Koulutusrahaston myöntämää aikuiskoulutustukea maksettiin noin 23 500 henkilölle vuonna 2016. Maksupäätösten määrä kasvoi vuonna 2016 noin 16 prosenttia vuoteen 2015 verrattuna.

Kun nykyiset erilliset tiedonsiirrot korvautuvat keskitetyllä valtakunnallisella tietovarannolla ja luovutuspalvelulla, arvioidaan tästä muodostuvan säästöjä kansalaisille, opetuksen ja koulutuksen järjestäjille sekä viranomaisille toiminnan tehostuessa erilaisten selvitysten käsittelytyön vähentymisen myötä. Virkailijoiden ja opettajien työaika vapautuu selvitysten ja asiakirjojen pyytämisestä, keräämisestä, toimittamisesta ja muusta käsittelystä muihin tehtäviin esimerkiksi osaamisen tunnistamista ja tunnustamista koskevissa asioissa. Kustannussäästöjä alkaa kertyä, kun perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen valtakunnallinen tietovaranto sekä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu otetaan käyttöön ja säästöpotentiaalin voidaan arvioida lisääntyvän kun tietojen siirto vakiintuu ja tietojen määrän kattavuus kasvaa.

Opetushallituksen ylläpitämän opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun myötä suurin osa tällä hetkellä eri lähteistä ja eri muodoissa toimitettavista opinto-oikeuksia, läsnäoloa sekä opinto- ja tutkintosuorituksia koskevista selvityksistä olisi sähköisesti saatavilla osana viranomaisten hallintomenettelyä ja päätöksentekoprosessia, esimerkiksi opiskelijoiden haku- ja valintaprosesseissa ja opinto- tai työttömyysetuuksia myönnettäessä.

Tietojen siirtämistä varten tarvitaan uusia tiedonsiirtorajapintoja koulutuksen järjestäjillä, jotta tietoa voidaan tarjota keskitetysti niitä käyttäville kansalaisille ja viranomaisille. Tämä aiheuttaa ylläpito- ja kehittämiskustannuksia. Toisaalta koulutuksen järjestäjien osalta työajan säästöjä muodostuu viranomaisten tietopyyntöjen kohdistuessa ensisijaisesti Opetushallituksen ylläpitämään palveluun, ei opetuksen ja koulutuksen järjestäjille.

Lisäksi perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon integroitumisen kustannukset oppilashallintojärjestelmissä riippuvat siitä, millaisia sopimuksia koulutustoimijoiden ja oppilashallintojärjestelmien toimittajien välillä on tehty. Useat koulutuksen järjestäjät ovat tehneet järjestelmätoimittajan kanssa ylläpito- ja/tai kehityssopimuksen, jonka puitteissa tehdään esimerkiksi kaksi päivitystä vuodessa järjestelmään. Palvelun tarvitsemat muutokset voidaan sopia tuolloin tehtäväksi osana tällaista päivitystä, jolloin muutostyöt ja niiden kustannukset ovat osa jo sovittuja kehityskustannuksia. Näin toimittiin esimerkiksi opintopolku.fi -palvelun käyttöönoton yhteydessä. Suurimmalle osalle opetuksen ja koulutuksen järjestäjistä ei tämän vuoksi arvioida aiheutuvan ylimääräisiä integroitumiskustannuksia. Mikäli oppilashallintojärjestelmään tarvittavat muutokset toteutetaan muutoin kuin sovittujen päivitysten yhteydessä, aiheutuu niistä kustannuksia opetuksen ja koulutuksen järjestäjille oppilashallintojärjestelmien toimittajien kanssa sovitun mukaisesti. Kustannusten voidaan kuitenkin arvioida olevan vähäisiä.

Ehdotuksen mukaan Opetushallitus toimisi perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovarannon sekä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun teknisenä ylläpitäjänä. Näiden järjestelmien sekä oppijanumerorekisterin kehittämisen kokonaiskustannukset on arvioitu Opetushallituksessa 3 740 000 euroksi, mistä on arvioitu aiheutuvan 880 000 euroa vuodelle 2016, 1 280 000 euroa vuodelle 2017 ja 700 000 euroa vuodelle 2018. Nämä pitävät sisällään 2,5 henkilötyövuotta sekä ostopalveluna sovelluskehitystoiminnot.

Eduskunta osoitti vuoden 2015 lisätalousarviossa Opetushallituksen toimintamenoihin (momentti 29.01.02) 880 000 euroa, joka aiheutui todennetun osaamisen rekisterin kehittämiskustannuksista. Lisäys tehtiin siirtämällä määräraha valtionhallintoa palvelevien talous-, henkilöstö- ja toimitilalahallinnon prosessien ja tietojärjestelmien kehittämiseen, hankintaan ja toimeenpanoon osoitetusta määrärahasta (28.70.20). Vastaava määrärahalisäys otettiin huomioon Opetushallituksen toimintamenoissa vuoden 2016 valtion talousarviossa (29.01.02). Vuoden 2017 valtion talousarviossa vastaava määrärahalisäys on 1 288 000 euroa (29.01.02).

Kehittämisvaiheen jälkeen perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovarannon, opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun sekä oppijanumerorekisterin on arvioitu aiheuttavan ylläpitokustannuksia 950 000 euroa vuonna 2018 ja 1 150 000 euroa vuodesta 2019 alkaen pitäen sisällään 2,5 henkilötyövuotta sekä ostopalveluna ylläpito-, käyttö-, kapasiteetti- ja tietoliikennetoiminnot.

Rekisterin ylläpitokustannukset katetaan sen kehittämisestä ja käytöstä hyötyviltä tahoilta eli opetus- ja kulttuuriministeriöltä, työ- ja elinkeinotoimistoilta, Tilastokeskukselta sekä kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta tehtävillä määrärahasiirroilla. Kansaneläkelaitos ja mahdolliset muut valtion talousarvion ulkopuoliset palvelun hyödyntäjät osallistuvat sen ylläpitoon käyttömaksuin. Ylläpitorahoitusta koskevat määrärahasiirrot sisältyvät vuosia 2016—2019 koskevaan valtiontalouden kehyspäätökseen.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto toisi esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen sekä merkittävän osan toisen asteen ammatillisen koulutuksen opinto-oikeus-, läsnäolo-, opintosuoritus- ja tutkintotiedoista kansalliseen tietovarantoon, josta ne olisivat näitä tietoja tarvitsevien opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden tahojen käytettävissä näitä tietoja hyödyntävissä prosesseissa luotettavasti, turvallisesti, yhdenmukaisesti ja ajantasaisesti.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto sisältäisi tiedot oppilaiden ja opiskelijoiden todennetusta osaamisesta, yksittäisestä opintosuorituksesta tutkintotasoon asti. Tietovaranto sisältäisi myös tiedot oppilaiden opinto-oikeuksista. Järjestelmä sisältäisi myös kuvauksia suoritetun tutkinnon keskeisistä sisällöistä ja osaamisvaatimuksista. Järjestelmän tietoja voitaisiin hyödyntää monipuolisesti esimerkiksi opintojen ja osaamisen kehittämistoimien suunnittelussa ja henkilökohtaistamisessa, aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisessa, työnhaussa, opintojen etenemisen ja koulutuksessa läsnäolon seurannassa, koulutuksen rahoituksen laskennassa, koulutusta koskevien tilastojen laadinnassa ja koulutuksen arvioinnissa. Tietovaranto auttaisi tehostamaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimintaa vähentäen päällekkäistä ja manuaalista tiedonkeruuta.

Opetushallituksen ylläpitämä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu, jolla perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisessa tietovarannossa, korkeakoulujen valtakunnallisessa tietovarannossa, ylioppilastutkintorekisterissä ja opiskelijavalintarekisterissä olevia opinto-oikeutta, läsnäoloa, opintosuorituksia ja tutkintoja koskevia tietoja yhdistettäisiin ja tarjottaisiin keskitetysti henkilön nähtäväksi ja käytettäväksi ja sekä luovutettaisiin sähköisesti henkilön suostumuksen tai lain nojalla tietojen saamiseen oikeutetuille, tarjoaisi mahdollisuuden henkilön opinto- ja tutkintosuoritustietojen saamiseen ajasta tai paikasta riippumatta.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon käyttöönotto edellyttää muutoksia opetuksen ja koulutuksen järjestäjien opintohallinnon järjestelmiin. Osana oppijan verkkopalvelukokonaisuudessa kehitettyjen palveluiden (muun muassa Opintopolku.fi, e-perusteet) käyttöönottoa sekä muita jo toteutettuja uudistuksia (muun muassa ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän uudistus TUTKE2) opintohallinnon järjestelmiin on jo tehty osa niistä muutoksista, joita perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon käyttöönotto edellyttää.

Opetushallitus on tehnyt tiivistä yhteistyötä opintohallinnon järjestelmätoimittajien kanssa oppijan verkkopalvelukokonaisuus-hankkeessa. Uusien palveluiden sekä muiden toteutettujen uudistusten edellyttämät muutokset opintohallinnon järjestelmiin on pääsääntöisesti voitu toteuttaa siten, että niistä ei ole seurannut ylimääräisiä integraatiokustannuksia opetuksen ja koulutuksen järjestäjille. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen val-

takunnallisen tietovarannon käyttöönoton vaatimien muutosten osalta integraatiokustannusten arvioidaan siksi jäävän pieniksi.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ei enää jatkossa tarvitsisi toimittaa viranomaistoiminnassa tarvittavia opinto-oikeutta, läsnäoloa, opintosuorituksia ja tutkintoja koskevia tietoja erikseen, vaan tietovarannossa olevat tiedot toimitettaisiin mahdollisimman kattavasti Opetushallituksen ylläpitämän palvelun kautta.

Opetushallituksen ylläpitämä palvelu helpottaisi ja sujuvoittaisi kansalaisten asiointia sekä vähentäisi eri hallinnonalojen päällekkäistä virkatyötä. Palvelun avulla voitaisiin luovuttaa tietoja luotettavasti niitä toiminnassaan tarvitseville viranomaistojen kuten opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä toisille, kunnille, opetus- ja kulttuuriministeriölle, Opetushallitukselle, Kansaneläkelaitokselle, työ- ja elinkeinohallinnolle sekä Tilastokeskukselle. Koulutuksen järjestäjät eivät enää jatkossa toimittaisi viranomaistoiminnassa tarvittavia opintosuoritus-, läsnäolo-, opinto-oikeus- ja tutkintotietoja erikseen, vaan tiedot toimitettaisiin pääasiassa keskitetysti Opetushallituksen ylläpitämien tietojärjestelmien kautta.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon sekä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun perustamisen myötä esimerkiksi korkeakouluun hakevien toisen asteen koulutuksen päättäneiden hakijoiden ei pääsääntöisesti tarvitsisi toimittaa paperisia suoritusliitteitä korkeakoululle. Tällöin hakemusten ja niissä olevien suoritustietojen käsittelyprosessiin käytetty virkatyö vähenisi opiskelupaikan hakemisessa.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto sekä Opetushallituksen ylläpitämä eri rekistereissä ja tietovarannoissa olevia tietoja kokoava palvelu helpottaisivat ja sujuvoittaisivat henkilön asiointia eri viranomaisissa. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisessa tietovarannossa, ylioppilastutkintorekisterissä, korkeakoulujen valtakunnallisessa tietovarannossa ja opiskelijavalintarekisterissä olevat opintosuoritus- ja tutkintotiedot sekä läsnäolotiedot olisivat hyödynnettävissä prosesseissa luotettavasti, turvallisesti, yhdenmukaisesti ja ajantasaisesti. Lisäksi suoritustiedot olisivat pitkäaikaisesti, turvallisesti ja luotettavasti kansalaisen saatavilla.

Esitys edistäisi henkilön pääsyä opiskeluoikeutta, läsnäoloa sekä opinto- ja tutkintosuorituksia koskeviin tietoihinsa ja näiden tietojen edelleen hyödyntämistä. Henkilö saisi Opetushallituksen ylläpitämän palvelun avulla yhdestä paikasta näkymän laajasti opintojaan koskeviin suoritustietoihin ajasta tai paikasta riippumatta. Lisäksi suoritustiedot olisivat pitkäaikaisesti ja luotettavasti henkilön saatavilla. Henkilö voisi jakaa tätä näkymää esimerkiksi hakeutuessaan koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä tai hakiessaan koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Tämä edistäisi henkilön oikeuksien toteutumista ja oikeutta päättää itseään koskevien tietojen käytöstä. Henkilön koko opiskelu- ja suoritushistoria kertyisi yhteen palveluun siitä lähtien, kun hän tulee koulutusjärjestelmän piiriin. Henkilön tiedot siirtyisivät koulutusasteelta toiselle siirryttäessä, eikä niitä tarvitsisi erikseen näissä vaiheissa toimittaa. Kerran järjestelmään syötetty tieto olisi henkilön käytettävissä koko hänen elämänsä ajan. Todennettua osaamista koskevat tiedot auttaisivat henkilöä myös esimerkiksi työnhakutilanteessa tai käytettäessä työvoimapalveluita. Lisäksi tiedot hyödyttäisivät henkilöä, kun hakee esimerkiksi opintoihinsa tai työllistymiseen liittyviä etuuksia. Samoin keskitetty tietovaranto vähentää yksilön hallinnollista työtä vähentämällä tarvetta tehdä erillisiä selvityksiä esimerkiksi opintojen

etenemisestä Kansaneläkelaitokselle tai työ- ja elinkeinoviranomaisille. Keskitetty tietovaranto, josta henkilö voi antaa suostumuksensa tietojensa käyttöön mahdollistaa myös uusien näihin tietoihin perustuvien palveluiden kehittämisen ja käyttöönoton. Näitä palveluita voivat kehittää ja ylläpitää julkisten tahojen ohella myös yritykset.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto sekä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu vähentäisivät suoritettujen opintojen osalta kansalaiselta vaadittujen paperitodisteiden esittämistarvetta esimerkiksi koulutusneuvonnan ja työnvälityksen tarpeisiin. Suoritusten tunnistaminen ja tunnustaminen helpottuisivat siirtyvien oppilaiden ja opiskelijoiden kohdalla. Opiskelijat hyötyvät siitä, että opintotuen myöntämisessä, tarkistamisessa ja edistymisen seurannassa on käytettävissä mahdollisimman tarkka ja ajantasainen tieto. Asiakkaan ei myöskään tarvitsisi toimittaa esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimistoon opintosuoritusotetta, mikäli hän opiskelee omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysetuudella.

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu helpottaisi eri aineistojen samanaikaista hyödyntämistä ja lieventäisi uusia tiedonkeruupaineita. Suoritustietojen hyödyntäminen mahdollistaisi uusien palvelujen tuottamisen. Suoritustietoihin liittyvät käsittelyprosessit voivat nopeutua ja manuaalisten työvaiheiden osuus pienetä.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Valtiovarainministeriö asetti keväällä 2009 sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADe-ohjelma). Vuoteen 2015 ulottuvan ohjelman tavoitteena oli edistää sähköistä asiointia siten, että kansalaisten ja yritysten sähköinen asiointi on mahdollista.

Osana SADe-ohjelmaa toteutettiin oppijan verkkopalvelu -hanke, josta vastasivat opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. Hankkeen tuloksena toteutettiin muun muassa Opinto-polku.fi -palvelu, joka sisältää koulutuksen sähköiset hakupalvelut ja koulutustietopalvelut. Lisäksi toteutettiin koulutuksen sähköistä hakeutumista palveleva suoritusrekisteri.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 10 päivänä heinäkuuta 2015 antamallaan päätöksellä (OKM/33/040/2015) asettanut todennetun osaamisen rekisterin valmisteluhankkeen ohjausryhmän ja käynnistänyt yhdessä Opetushallituksen kanssa kehittämishankkeen, jonka tehtävänä on suunnitella, toteuttaa ja käyttöönottaa todennetun osaamisen rekisteri, joka muodostaa viranomaisen todentaman osaamisen päätietovarannon.

Ohjausryhmän asettamispäätöksen mukaan todennetun osaamisen rekisteri sisältää tiedon kunkin oppijan todennetusta osaamisesta, yksittäisestä opintosuorituksesta tutkintotasoon asti. Rekisteri tulee sisältämään myös kuvauksia suoritettujen tutkinnon keskeisistä sisällöistä ja osaamisvaatimuksista. Todennetun osaamisen rekisterin tietoja voidaan hyödyntää monipuolisesti esimerkiksi opintojen ja osaamisen kehittämistoimien suunnittelussa ja henkilökohtaistamisessa, aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisessa, työnhaussa, opintojen etenemisen ja koulutuksessa läsnäolon seurannassa, koulutuksen rahoituksen laskennassa, koulutusta koskevien tilastojen laadinnassa ja koulutuksen arvioinnissa. Sähköisenä viranomaistietovarantona todennetun osaamisen rekisteri helpottaa ja sujuvoittaa asiointia ja vähentää eri hallinnonalojen päällekkäistä virkatyötä. Kansalaiset ja viranomaiset saisivat tarvitsemansa tiedot

luotettavasti yhdestä rekisteristä. Lisäksi suoritustiedot ovat pitkäaikaisesti, turvallisesti ja luotettavasti kansalaisen saatavilla. Todennetun osaamisen rekisteristä voidaan jakaa tietoja luotettavasti niitä toiminnassaan tarvitseville viranomaistoimijoille (esimerkiksi opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, kunnat, OKM, OPH, KELA, Eläketurvakeskus, TE- hallinto, Kansallinen arviointivirasto KARVI, VM, Valvira ja Tilastokeskus).

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaman todennetun osaamisen rekisterin ohjausryhmän tehtävänä on muun muassa tehdä projektin etenemistä koskevat linjaukset ja päätökset, seurata projektin aikataulua ja kustannuksia sekä toteutuksen etenemistä asetettujen tavoitteiden mukaisesti sekä varmistaa, että todennetun osaamisen rekisterin käyttöönoton edellyttämät lainsäädäntömuutokset tehdään hankkeen toteuttamisaikataulun mukaisesti. Ohjausryhmän ja projektiryhmän toimikaudeksi on asetettu 1.7.2015—31.12.2018. Ohjausryhmän jäsenissä on edustajat opetus- ja kulttuuriministeriöstä, Opetushallituksesta, Kansaneläkelaitoksesta, valtiovarainministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, tilastokeskuksesta, Jyväskylän koulutuskuntayhtymästä, Länsirannikon Koulutus Oy Winnovasta ja Tampereen kaupungista.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa todennetun osaamisen rekisterin ohjausryhmän projektin etenemistä koskevien linjausten ja päätösten mukaisesti.

Esityksen valmistelun aikana esitysluonnosta on käsitelty oikeusministeriön ja tietosuojavaltuutetun toimiston kanssa.

Esitys on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 16.5.2017.

Esitys on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Hallituksen esitysluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 1.7.2017—19.8.2016. Lausuntoja saatiin yhteensä 79.

Sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen että muiden lausunnonantajien lausunnoissa kannatettiin yleisesti ja pidettiin tärkeinä esitysluonnoksen tavoitteita sekä ehdotuksia perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon sekä Opetushallituksen ylläpitämän luovutuspalvelun perustamisesta. Esityksen katsottiin parantavan mahdollisuuksia saada opetukseen ja koulutukseen liittyviä tietoja ajantasaisesti, helpottavan menettelyjä erilaisten selvitysten käsittelytyön vähentymisen myötä sekä vähentävän päällekkäisten tiedonkeruiden tarvetta. Myös oppijanumerorekisteriä pidettiin tärkeänä uudistuksena. Lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että uuden tietovarannon tietosisällöt ovat selkeitä, jolloin tieto on yhtenäistä ja luotettavaa.

Erityisesti kuntien lausunnoissa edellytettiin, ettei esitetyistä muutoksista saa aiheutua lisäkustannuksia eikä ylimääräistä työtä. Ehdotukset edellyttäisivät muutoksia opetuksen ja koulutuksen järjestäjien omiin tietojärjestelmiin. Osa lausunnonantajista myös arvioi, että esitys saattaisi aiheuttaa päällekkäistä työtä. Esityksen vaikutusarviointeja toivottiin tältä osin täydennettävän. Tietojärjestelmien yhteensopivuuden, tietoturvallisuuden sekä riittävän ohjauksen ja tuen varmistamista pidettiin tärkeänä. Lisäksi todettiin, että esityksen valmistelussa tulee ottaa huomioon ammatillisen koulutuksen reformi.

Esitysluonnoksen tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä pidettiin epäselvinä, esimerkiksi sitä, mistä tietojen luovuttamisesta päättäisi Opetushallitus ja mitkä luovutukset jäisivät edelleen rekisterinpitäjän vastuulle. Tietyt lausunnonantajat esittivät, että tietojensaantioikeutta uudesta tietovarannosta ja luovutuspalvelusta ilman henkilön suostumusta tulisi laajentaa viranomaisten lisäksi myös muihin lain tai asetuksen perusteella julkista tehtävää hoitaviin tahoihin.

Useat lausunnonantajat nostivat esiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon kattavuuden erityisesti omista tietotarpeistaan lähtien. Tallennettavan tiedon tulisi olla tarpeeksi kattavaa ja yksityiskohtaista jotta se vastaa myös erilaisiin viranomaistarpeisiin. Muutoin nykyisistä erillisistä tiedonkeruista ei päästäisi eroon eikä tietovarantoa pystyittäisi hyödyntämään suunniteltuihin tarkoituksiin, jolloin esityksellä ei saavutettaisi tavoiteltuja hyötyjä.

Valittua toteuttamisvaihtoehtoa pidettiin perusteltuna. Osa lausunnonantajista kuitenkin esitti, että tulevaisuudessa tulisi pyrkiä siirtymään keskitettyyn järjestelmään, joka voisi korvata paikalliset tietojärjestelmät.

Tietosuojavaltuutetun lausunnossa nostettiin esiin huomioita henkilötietojen käsittelyä koskevista keskeisistä periaatteista suhteessa lakiehdotukseen. Tietosuojavaltuutettu piti tarpeellisenä, että henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä arvioidaan tarkemmin lakiehdotuksen jatkovalmistelussa. Tietosuojavaltuutettu nosti lausunnossaan esiin EU:n tietosuoja-asetuksen voimaantulon ja sen aiheuttamat muutokset henkilötietojen käsittelyyn.

Esitystä on jatkovalmisteltu lausuntopalautteen perusteella. Ehdotetun lain rakennetta on selkiytetty ja henkilötietojen suojan kannalta keskeisiä sääntelykohteita on täsmennetty tarpeellisella tavalla. Eri rekistereistä ja tietovarannoista Opetushallituksen palvelun avulla tapahtuvaa tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä on tarkennettu. Esityksen vaikutukset on kuvattu tarkemmin.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnalle on 24 päivänä huhtikuuta 2017 annettu hallituksen esitys laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 39/2017 vp), jossa ehdotetaan uudistettavaksi koko ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö sekä ammatillisen koulutuksen rahoitus. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa sekä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelua koskevissa säännöksissä on otettu huomioon edellä mainitussa hallituksen esityksessä ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin ehdotetut muutokset, jotka ovat tarkoitettuja tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Esitys tulee sen käsittelyn yhteydessä tarvittavilta osin sovittaa yhteen ammatillisen koulutuksen reformia koskevan hallituksen esityksen kanssa ja ottaa huomioon tarvittavat muutokset, mikäli ammatillisen koulutuksen reformia koskevaan hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia ei vahvisteta ehdotetussa muodossa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

Lain nimike ja rakenne

Ehdotettu lain nimike olisi laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä. Lain 1 luvussa säädettäisiin lain tarkoituksesta, soveltamisalasta sekä oppijanumerorekisteristä, jonne tallennettavan oppijanumeron käyttöä laajennettaisiin koskemaan kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia rekistereitä ja tietovarantoja.

Lain 2 luvussa säädettäisiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, joka olisi uusi valtakunnallinen tietovaranto perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen opinto-, suoritus- ja tutkintotietojen keskitettyä säilyttämistä, käyttöä ja luovutusta varten.

Lain 3 luvussa säädettäisiin ylioppilastutkintorekisteristä, lain 4 luvussa opiskelijavalintarekisteristä ja lain 5 luvussa korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Mainitut säännökset säilyisivät sisällöltään pääasiassa voimassa olevaa opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annettua lakia (1058/1998) vastaavina.

Lain 6 luvussa säädettäisiin Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta, jolla laissa mainituissa rekistereissä ja tietovarannoissa olevia tietoja voitaisiin keskitetysti tarjota henkilön nähtäväksi ja käytettäväksi sekä luovuttaa tietojen saamiseen oikeutetuille.

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin lain tarkoituksesta. Tarkoituksena olisi mahdollistaa opintosuoritus- ja tutkintotietojen tietoturallinen keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen henkilön itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi, turvata opintosuoritus- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus, tehostaa hallinnon toimintaa sekä edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista ja elinikäistä oppimista.

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentissa olisi säännös siitä, missä laeissa tarkoitettut koulutukset ja tutkinnot olisivat lain soveltamisalan piirissä. Ehdotettu säännös on luonteeltaan informatiivinen.

Toisessa momentissa lueltaisiin lakiin sisältyvät rekisterit ja tietovarannot. Laissa säädettäisiin oppijanumerorekisteristä, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä ja korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Eri rekisterit ja tietovarannot säilyisivät edelleen erillisinä eikä niitä ole tarkoitus yhdistää eikä olemassa olevien rekisterien ja tietovarantojen ylläpitovastuuta muuttaa. Momentin mukaan laissa säädettäisiin myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi selvyyden vuoksi säännös, jonka mukaan tietojen käsittelyyn edellä mainituissa rekistereissä, tietovarannoissa ja palvelussa sovellettaisiin henkilötietolakia (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) siltä osin kuin ehdotetussa laissa ei muuta säädetä.

3 §. Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri. Voimassa olevan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 9 a §:n mukaan oppijanumero annetaan, kun henkilöä koskevia tietoja ensimmäisen kerran tallennetaan opiskelijavalintarekisteriin. Ehdotuksen mukaan oppijanumero olisi pysyvä tunnus, jota käytettäisiin henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa ehdotetussa laissa tarkoitettuja tietoja. Oppijanumero annettaisiin, kun henkilöstä ensimmäisen kerran tallennettaisiin tietoja johonkin lain soveltamisalaan kuuluvaan rekisteriin tai tietovarantoon.

Käyttöönottovaiheen jälkeen oppijanumero annettaisiin ehdotuksen mukaisesti käytännössä silloin, kun henkilö tulisi perusopetuslain (628/1998) mukaisen opetuksen järjestäjän oppilaaksi ja hänestä tallennettaisiin laissa säädettyjä tietoja perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon. Pääsääntöisesti oppijanumero annettaisiin siis lapsen tullessa esiopetukseen. Kuitenkin oppijanumeroja annettaisiin tarvittaessa myös erikseen esimerkiksi korkeakouluihin ulkomailta vaihto-opiskelijoiksi tuleville.

Oppijanumeroa on tarpeen käyttää henkilöiden yksilöimiseksi opetustoiminnassa laajemmin ja jo ennen toiselle asteelle siirtymistä. Oppijanumeron avulla voitaisiin välttää henkilötunnuksen tarpeetonta käsittelyä kun henkilötunnuksen käyttö ei olisi välttämätöntä henkilötietoja siirrettäessä opetustoimen järjestelmien välillä. Oppijanumeron avulla voidaan myös yksilöidä henkilöt, joilla ei ole henkilötunnusta.

Otettaessa oppijanumero käyttöön ehdotetun säädöksen mukaisesti, oppijanumero olisi käytännössä annettava kaikille eri koulutusasteiden oppilaille ja opiskelijoille joilla sitä ei vielä ole ja joiden tietoja tallennetaan johonkin lain soveltamisalaan kuuluvaan rekisteriin tai tietovarantoon. Käytännössä oppijanumerorekisteriin kuuluisi tekninen rajapinta, jonka välityksellä koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu voisi pyytää henkilötunnusta tai muita tietoja vastaan uutta oppijanumeroa ja se automaattisesti luotaisiin ja palautettaisiin pyytäjälle.

Oppijanumeroista muodostuisi oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennettaisiin oppijanumeron lisäksi henkilön nimi ja henkilötunnus tai muita vastaavia henkilön yksilöimiseksi tarvittavia tietoja, jos henkilöllä ei ole henkilötunnusta. Henkilötunnuksettomien henkilöiden yksilöimiseksi rekisteriin voitaisiin esimerkiksi tallentaa tiedot syntymäajasta ja -paikasta, sukupuolesta, koti- tai asuinkunnasta ja kansalaisuudesta. Koska laissa tarkoitetuissa rekistereissä ja tietovarannoissa on runsaasti pysyvästi säilytettäviä tietoja, myös oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytettäisiin pysyvästi.

2 luku **Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto**

4 §. Tietovarannon käyttötarkoitus. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto olisi uusi tietovaranto, johon koottaisiin opetuksen ja koulutuksen järjestäjien oppilas- ja opiskelijarekisterien tietosisältöä.

Tietovarannon käyttötarkoitus perustuisi ensisijaisesti henkilön tarpeisiin liittyen omien perusopetusta, lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta koskevien tietojensa saatavuuteen ja hyödyntämiseen. Tietovarantoon tallennettaisiin opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja, joita henkilö tarvitsee hakeutessaan koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä hakiessaan koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen opinto-oikeuksia, läsnäoloa sekä opinto- ja tutkintosuorituksia koskevia tietoja ei tällä hetkellä ole saatavissa sähköisesti kootusti yhdenmukaisesti yhdestä paikasta. Tietovaranto edistäisi henkilölle kuuluvien oikeuksien käyttämistä ja muutoinkin henkilön mahdollisuuksia hyödyntää omia tietojaan haluamallaan tavalla. Henkilö pystyisi katselemaan ja edelleen hyödyntämään tietovarantoon sisältyviä tietojaan omiin tarpeisiinsa siten kuin lain 6 luvussa tarkemmin säädetään. Tiedot saisi Opetushallituksen ylläpitämästä palvelusta keskitetysti ajasta tai paikasta riippumatta ja tiedot olisivat saatavilla yhteentoimivassa muodossa pitkäaikaisesti, ajantasaisesti ja luotettavasti.

Tietovaranto edistäisi oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen tietoturvallista sähköistä käsittelyä ja tietojen luotettavuutta eri käsittelyvaiheissa ja näin ollen rekisteröityjen oikeusturvaa sekä tehostaisi julkisen hallinnon toimintaa ja parantaisi julkisten palvelujen saatavuutta.

Tietovarantoon tallennettaisiin lisäksi tietoja, joita tarvitaan myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) säädetään. Pääasiassa kyse on sellaisista läsnäolo- ja suoritustiedoista, joita muutenkin tallennettaisiin tietovarantoon. Pelkästään rahoituksen määräämisessä tarvittavat rekisterinpitäjän tietovarantoon tallentamat tiedot muodostaisivat käytännössä muusta tietosisällöstä erillisen osarekisterin, jonka käyttötarkoitus olisi muuta tietosisältöä suppeampi. Rahoituksen määräämisessä tarvitaan oppilas- ja opiskelijakohtaista tietoa rahoituksen oikeellisuuden varmistamiseksi. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 48 §:n mukaan opiskelija ja oppilas voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi oppilaaksi tai opiskelijaksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa. Ne oppilaat ja opiskelijat, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädettyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena olevia oppilaita ja opiskelijoita laskettaessa huomioon ottamatta.

Tietovarantoon tallennettavien tietosisältöjen olisi oltava perusteltuja ehdotettavien käyttötarkoitusten kannalta. Edellä mainitut käyttötarkoitukset määrittäisivät ja rajaisivat lain 7—9 §:ssä ehdotettua tietovarannon tietosisältöä ja 11 §:n mukaisia tietojen säilytysaikoja.

Tietovarannon tietoja voitaisiin käyttää myös viranomaisten hoitaessa sellaisia lakisääteisiä tehtäviä, joissa tarvitaan tietovarantoon tallennettuja tietoja. Viranomaisen oikeus tietojen saantiin ja käsittelyyn perustuu asianomaista viranomaista koskevaan erityislainsäädäntöön sekä yleislakeina sovellettaviin henkilötietolakiin ja julkisuuslakiin. Tietojen luovuttamisesta tietovarannosta säädettäisiin tarkemmin lain 10 §:ssä ja 6 luvussa. Lain 10 §:n perusteluissa kuvataan tarkemmin sitä, mitkä viranomaiset voisivat saada tietoja perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta.

Tietoja voitaisiin käyttää lisäksi koulutuksen arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa. Lain 10 §:ssä säädettäisiin, että Opetushallitus voi tuottaa tietovarannosta koulutuksen ja tutkimuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin sekä muun seurannan ja ohjauksen edellyttämiä tietoineistoja. Koulutuksen tilastointitehtäviä hoitaa lisäksi Tilastokeskus. Siltä osin kuin tieto-

varantoon sisältyisi tilastoinnissa ja seurannassa tarvittavia tietoja, ei olisi tarpeen järjestää erillisiä tiedonkeruita, vaan tietovarannon tietoja voitaisiin hyödyntää.

5 §. *Tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja rekisterinpitäjät.* Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus toimisi perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä. Opetushallitus vastaisi tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Opetushallituksen olisi lisäksi huolehdittava tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä.

Tiedon tallentajat toimisivat 2 momentin mukaan tallentamiensa henkilötietojen rekisterinpitäjinä ja vastaisivat järjestelmään tallentamiensa tietojen oikeellisuudesta ja virheettömyydestä. Tietovaranto olisi tietojärjestelmä, jossa opetuksen ja koulutuksen järjestäjät säilyttävät kopiota osasta vastuullaan olevan henkilörekisteriensä tietosisällöstä. Tietovaranto ei siten muodostaisi opetuksen ja koulutuksen järjestäjien omista oppilas- ja opiskelijarekistereistä loogisesti erillistä henkilörekisteriä. Näin ollen tietovarantoon tallennettavan tietokokonaisuuden osalta rekisterinpitäjän tehtäviä ei olisi tarkoituksenmukaista antaa keskitetysti tietovarannon teknisestä ylläpidosta vastaavalle Opetushallitukselle. Opetushallituksen olisi huolehdittava siitä, että järjestelmä on teknisesti ja toiminnallisesti sellainen, että rekisterinpitäjä voi täyttää sille lain mukaan kuuluvat velvollisuudet.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien oppilas- ja opiskelijarekisterien pito perustuu niiden opetus- ja koulutustehtävään ja siinä muodostuvaan opiskelijan ja opetuksen tai koulutuksen järjestäjän väliseen asialliseen yhteyteen. Silloin kun opetuksen tai koulutuksen järjestäjä käsittelee toiminnassaan tietovarantoon tallennettuja omien opiskelijoidensa henkilötietoja, kyse on henkilötietojen käsittelystä sen omassa toiminnassa.

Mikäli ilmenisi, että tietovarannon tietosisällössä on virhe, tiedon korjausvaatimus tulisi osoittaa kyseiselle rekisterinpitäjälle. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän olisi henkilötietolain 29 §:n mukaisesti viipymättä korjattava virheellinen tieto tietovarannon tietosisällössä. Mikäli ilmenisi, että virhe johtuu tietovarannon teknisestä virheestä, ylläpitäjä vastaisi järjestelmävirheen korjauksesta. Henkilötietolain 24 §:ssä tarkoitusta rekisteröidyn informoinnista henkilötietojen käsittelystä vastaisi henkilötietolain mukaisesti rekisterinpitäjä. Jotta rekisterinpitäjä voisi toteuttaa velvollisuutensa, Opetushallituksen olisi informoitava rekisterinpitäjää tietojen säännönmukaisista luovutuksista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että mikäli pykälän 2 momentissa tarkoitettu rekisterinpitäjä lakkaa olemasta, eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, Opetushallitus toimisi rekisterinpitäjänä kyseisten tietojen osalta. Näin tiedot säilyisivät tietovarannossa edelleen hyödynnettävissä opetuksen tai koulutuksen järjestäjän lakkaamisesta huolimatta.

6 §. *Tietojen tallentaminen tietovarantoon.* Pykälässä säädettäisiin rekisterinpitäjien velvollisuudesta tallentaa tietovarantoon laissa säädetyt tiedot. Tietosisällöistä säädettäisiin erikseen perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osalta lain 7—9 §:ssä.

Opetushallitukselle säädettäisiin valtuus määrätä tarkemmin miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus antaisi tarkempia määräyksiä tietovarantoon tallennettavien tietojen tietorakenteista. Tietovarannon tietosisällöstä säädetään laissa

ja Opetushallitus antaa tietovarannon tietorakenteesta ja tietomallista tarkempia määräyksiä lain sallimissa puitteissa. Pykälässä mainittuja määräyksiä valmisteltaessa tulisi tarvittavin tavoin olla yhteistyössä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Sen lisäksi, mitä 7—9 §:ssä säädettäisiin, tallennettaisiin tietovarantoon henkilön nimi ja 3 §:ssä tarkoitettu oppijanumero.

7 §. Perusopetusta koskevat tiedot. Pykälässä säädettäisiin tiedoista, jotka perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon. Kukin opetuksen järjestäjä tallentaisi järjestelmään tiedot omista oppilaistaan. Velvoite koskisi kaikkia perusopetuksen järjestäjiä, joita ovat kunnat ja kuntayhtymät sekä rekisteröidyt yhteisöt ja säätiöt, joille valtioneuvosto on myöntänyt opetuksen järjestämisluvan. Myös valtio voi järjestää laissa tarkoitettua opetusta. Yliopistolain (558/2009) 88 §:n 2 momentin mukaan järjestettäessä esi- ja perusopetusta yliopistojen harjoittelukouluissa noudatetaan opetuksen järjestämisessä, mitä muualla säädetään perusopetuksesta ja esiopetuksesta valtion oppilaitoksessa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tietovarantoon olisi tallennettava opetus, johon oppilas osallistuu. Suoritettavalla opetuksella tarkoitettaisiin perusopetuslain mukaista esiopetusta, oppivelvollisten perusopetusta, perusopetuksen oppimäärän suorittaneille annettavaa lisäopetusta, maahanmuuttajille järjestettävää perusopetukseen valmistavaa opetusta sekä oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestettävää perusopetusta, mukaan lukien yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittamista (aineopiskelu). Aamu- ja iltapäivätoiminta sen sijaan ei olisi säännöksessä tarkoitettua opetusta.

Momentin 2 kohdan mukaan järjestelmään olisi tallennettava tieto opintojen aloittamisesta, väliaikaisesta keskeytymisestä ja päättymisestä. Pääsääntöinen opintojen alkamispäivä olisi elokuun 1 päivä, jolloin perusopetuksen lukuvuosi alkaa. Pääsääntöisesti opetus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä tai muut opinnot tulevat suoritetuksi. Opinnot voivat päättyä myös silloin, kun oppivelvollisuus päättyy ilman, että perusopetuksen oppimäärä on suoritettu. Oppilas voi myös muuttaa pysyvästi ulkomaille kesken oppivelvollisuuden. Muussa kuin oppivelvollisten opetuksessa oppilas voi keskeyttää opetuksen suorittamisen. Oppilas voi myös esimerkiksi muuttaa toiselle paikkakunnalle ja sen vuoksi siirtyä toisen opetuksen järjestäjän opetukseen. Tällöin olisi kyse opintojen päättymisestä säännöksessä tarkoitetulla tavalla, koska kukin opetuksen järjestäjä tallentaisi järjestelmään tiedot omista oppilaistaan. Väliaikaisella keskeytyksellä tarkoitettaisiin käytännössä tilannetta, jossa oppilaalle on myönnetty tilapäisesti vapautus opetukseen osallistumisesta, ei kuitenkaan tavanomaisia lyhytaikaisia poissaoloja esimerkiksi sairastumisen, ulkomaanmatkan tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Momentin 3 kohdan mukaan järjestelmään olisi tallennettava suoritettut opinnot ja niiden mahdolliset arvosanat sekä päättöarviointi. Muuta kuin päättöarviointiin sisältyvää sanallista arviointia ei tallennettaisi järjestelmään. Perusopetuslain 22 §:n 2 momentin mukaan opinto-suoritusten arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä on voimassa, mitä niistä asetuksella säädetään ja opetushallitus määrää. Todistuksiin merkittävistä tiedoista päättää opetushallitus. Oppilaalle annettavista todistuksista säädetään tarkemmin perusopetusasetuksen (852/1998) 2 luvussa. Suoritetuilla opinnoilla viitattaisiin 1 kohdassa tarkoitettuun opetukseen, esimerkiksi perusopetuksen oppimäärään, joka tulee suoritetuksi kokonaan tai osittain. Perusopetuksen oppimäärää suorittava oppilas siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle perusopetusasetuksen 11 §:n mukaisin edellytyksin. Lukuvuoden päättyessä oppilaalle tulee antaa todistus. Opetussuunnitelmassa voidaan myös määrätä, että eri oppiaineiden opin-

noissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Tällöin oppilas siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Myös tieto seuraavalle vuosiluokalle siirtymisestä tallennettaisiin järjestelmään. Kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta eroavalle oppilaalle annetaan erotodistus. Erotodistukseen merkitään muun ohessa oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Oppilaan arvioinnista voisi käydä ilmi myös oppilaan opetuksen järjestäminen toiminta-alueittain ja oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen tai oppiaineen opetuksesta vapauttaminen. Oppivelvollisuusiän ylittäneille annettavassa perusopetuksessa olisi järjestelmään tallennettava tieto siitä, mikäli opiskelijalle luetaan hyväksi muualla suoritetuista opintoista.

Perusopetuslain 14 §:n mukaan valtioneuvosto päättää perusopetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen (tuntijako). Oppivelvollisille ja muille kuin oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijaosta ja siihen sallituista poikkeuksista säädetään perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (422/2012). Tuntijaosta voidaan perusopetuslain 20 §:n mukaan poiketa myös opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä poikkeusluvalla.

Lisäopetusta varten ei ole valtakunnallista oppimäärää, vaan jokaiselle lisäopetuksen opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen suunnitelma, jota kutsutaan opiskelusuunnitelmaksi. Opiskelusuunnitelmaan kirjataan opiskelijan opinto-ohjelma eli ne opinnot, joita opiskelijan on tarkoitus suorittaa lisäopetuksen aikana sekä eri oppiaineiden ja muiden opintojen tuntimäärät. Opinto-ohjelman mukaisten opintojen suorittamista koskevat tiedot tulisi tallentaa järjestelmään.

Perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty tuntijakoa tai oppimäärää, vaan jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma, johon kirjataan opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät sekä opetuksen sisältö. Tiedot näiden opintojen suorittamisesta tulisi tallentaa järjestelmään.

Momentin 4 kohdan mukaan tietovarantoon olisi lisäksi tallennettava opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetun rahoituksen laskentaperusteena olevat opetuksen järjestämistä koskevat tiedot. Opetuksen järjestämistä koskevilla tiedoilla tarkoitettaisiin pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan lapsen opetusta, sisäoppilaitosmuotoista opetusta, koulukotiopetusta sekä joustavaa perusopetusta, joista opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla maksetaan opetuksen järjestäjälle erillistä rahoitusta.

Pykälän 2 momentin mukaan kunnan olisi tallennettava 1 momentissa tarkoitettuun järjestelmään tieto siitä, että oppivelvollinen, jota kunta on velvollinen valvomaan, ei osallistu perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen. Perusopetuksen oppimäärän mukaiset tiedot ja taidot voi hankkia muullakin tavalla kuin osallistumalla opetuksen järjestäjän opetukseen, sillä Suomessa ei ole koulupakkoa. Perusopetuslain 26 §:n 3 momentin mukaan oppivelvollisen asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä siinä tapauksessa, että tämä ei osallistu opetukseen. Lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä valvonnan käytännön järjestelyistä, vaan niistä päätetään kunnissa.

Mikäli huoltaja edellä mainitussa tilanteessa haluaa oppivelvollisen saavan opinnoistaan perusopetuksen todistusta vastaavan todistuksen, jossa todetaan suoritettavat opinnot ja annetaan

arviot tai numeroarvosanat osaamisen tasosta, on oppivelvollisen osallistuttava perusopetuslain 38 §:n mukaiseen erityiseen tutkintoon. Tutkinnossa osaamisen taso arvioidaan suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin. Myös muu henkilö kuin oppivelvollinen voi suorittaa erityisen tutkinnon. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa perusopetuksen oppiaineen oppimäärä taikka perusopetuksen oppimäärä kokonaan tai osittain. Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi, että opetuksen järjestäjän olisi tallennettava järjestelmään tieto perusopetuslain 38 §:n mukaisen erityisen tutkinnon suorittamisesta, mukaan lukien suoritettut opinnot ja arviointi.

8 §. *Lukiokoulutusta koskevat tiedot.* Pykälässä säädettäisiin tiedoista, jotka lukiolaisissa (629/1998) tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava valtakunnalliseen tietovarantoon. Kukin koulutuksen järjestäjä tallentaisi järjestelmään tiedot opiskelijoistaan, jotka ovat lukiolain mukaisessa koulutuksessa. Velvoite koskisi kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä, joille opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt koulutuksen järjestämisluvan. Lisäksi yliopistolain 88 §:n 2 momentin mukaan järjestettäessä lukiokoulutusta yliopistojen harjoittelukouluissa noudatetaan opetuksen järjestämisessä, mitä muualla säädetään lukiokoulutuksesta valtion oppilaitoksessa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan järjestelmään olisi tallennettava suoritettava koulutus. Suoritettavalla koulutuksella tarkoitettaisiin nuorille ja aikuisille annettavaa lukiokoulutusta, maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta sekä yhden tai useamman lukion oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittamista (aineopiskelu). Nuorille annettavan lukiokoulutuksen, aikuisille annettavan koulutuksen sekä maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen tuntijaosta säädetään lukiolaisissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (942/2014). Lukiolain erityisen koulutustehdävän saaneen koulutuksen järjestäjän antamassa opetuksessa voidaan poiketa tuntijaosta sen mukaan kuin koulutuksen järjestämistä koskevassa luvassa määrätään. Kyse voi olla esimerkiksi kuvataide- tai liikuntapainotteisista taikka Reifeprüfung- tai International Baccalaureate -tutkintoon johtavista opinnoista. Tuntijaosta voidaan poiketa myös opetus- ja kulttuuriministeriön lukiolain 15 §:n nojalla myöntämällä kokeiluluvalla. Tieto suoritettavasta koulutuksesta pitäisi sisällään tiedon tuntijakopoikkeamasta ja sen sisällöstä.

Momentin 2 kohdan mukaan järjestelmään olisi tallennettava tieto opintojen aloittamisesta, väliaikaisesta keskeytymisestä ja päättymisestä. Pääsääntöisesti opinnot päättyvät, kun lukion oppimäärä tai muut opinnot tulevat suoritetuksi. Opiskelija voi myös keskeyttää opinnot. Jos opiskelija keskeyttää opinnot kokonaan, olisi kyse opintojen päättymisestä. Väliaikainen keskeytyminen on mahdollista jos opiskelijalle myönnetään lukiolain 25 §:n 1 momentin mukaisesti vapautus opetukseen osallistumisesta. Tietovarantoon ei kuitenkaan tallennettaisi tavanomaisia lyhytaikaisia poissaoloja esimerkiksi sairastumisen, ulkomaanmatkan tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Momentin 3 kohdan mukaan järjestelmään olisi tallennettava suoritettut opinnot ja opiskelijan arviointi. Suoritetuilla opinnoilla viitattaisiin tässä 1 kohdassa tarkoitettuun koulutukseen, joka tulee suoritetuksi kokonaan tai osittain. Opintosuoritusten arvioinnista opintojen aikana, opinnoissa etenemisestä sekä päättötodistuksesta ja muista opiskelijalle annettavista todistuksista säädetään lukioasetuksessa (810/1998). Arvostelu annetaan numeroin tai muulla opetussuunnitelmassa määrättyllä tavalla.

Momentin 4 kohdan mukaan tietovarantoon olisi lisäksi tallennettava opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetun rahoituksen laskentaperusteena olevat koulutuksen järjestämistä koskevat tiedot. Koulutuksen järjestämistä koskevilla tiedoilla tarkoitetaan sisäoppilaitosmuotoista koulutusta.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän olisi tallennettava järjestelmään tieto lukiolain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden, eli niin sanotun erityisen tutkinnon, suorittamisesta ja opiskelijan arvioinnista. Mainitut kokeet voi lukioasetuksen 17 §:n mukaan järjestää se, jolla on lupa järjestää lukiokoulutusta. Kokeisiin osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat eri oppiaineissa aikuisille tarkoitetun opetuksen oppimäärien mukaisia tietoja ja taitoja. Kokeet hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus lukion oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain.

9 §. *Ammatillisesta koulutuksesta koskevat tiedot.* Pykälässä säädettäisiin tiedoista, joita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon. Koulutuksen järjestäjän olisi tallennettava ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan tietovarantoon pykälässä säädetyt tiedot.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään ammatillisista tutkinnoista, joita ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Ammatilliset tutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista. Lisäksi ammatilliseen perustutkintoon sisältyy yhteisiä tutkinnon osia. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään myös ammatilliseen koulutukseen valmentavasta koulutuksesta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta, jotka muodostuvat koulutuksen osista. Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä säädetään muusta tutkintoon johtamattomasta koulutuksesta eli ammatillista osaamista syventävästä tai täydentävästä koulutuksesta sekä ammatilliseen tehtävään valmistavasta koulutuksesta. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon olisi ehdotetun pykälän 1 kohdan mukaan tallennettava tiedot siitä, mitä edellä tarkoitettua tutkintoa tai koulutusta opiskelija suorittaa.

Tietovarantoon tallennettaisiin pykälän 2 kohdan mukaan tiedot tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittamisesta, väliaikaisesta keskeytymisestä ja päättymisestä. Ammatillisen koulutuksen osalta ei ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ole säädetty opiskelupaikan vastaanottamisesta tai ilmoittautumisesta läsnä olevaksi. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 43 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisesta. Opiskelu-oikeuden alkamisesta, päättymisestä ja väliaikaisesta keskeytymisestä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 96 §:ssä. Kyseisen säännöksen mukaan opiskelu-oikeus alkaa koulutuksen järjestäjän päättämänä ajankohtana. Opiskelijaksi ottaminen ja opiskelu-oikeuden alkaminen eivät pääsääntöisesti tapahdu samana ajankohtana, vaan opiskelijaksi ottaminen saattaa tapahtua esimerkiksi kesän alussa, mutta opiskelu-oikeus alkaa syksyllä eli silloin, kun opiskelija käytännössä aloittaa opintojen suorittamisen. Tietovarantoon tallennettaisiin opiskelu-oikeuden alkamisen ajankohta.

Opiskelu-oikeus puolestaan päättyy silloin, kun opiskelija on suorittanut sen tutkinnon tai tutkinnon osan tai osat taikka koulutuksen, johon hänet on otettu opiskelijaksi taikka kun opiskelija on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 97 §:n mukaisesti katsottu eronneeksi. Opiskelija katsotaan eronneeksi, jos on ilmeistä, että hänen tarkoituksenaan ei ole osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen ja näyttöihin tai muu-

hun osaamisen osoittamiseen eikä hän ole esittänyt poissaololleen perusteltua syytä tai hän ei ole suorittanut valmentavaa koulutusta 11 §:ssä säädettyssä ajassa. Opiskelija katsotaan eronneeksi myös silloin, kun hän itse ilmoittaa koulutuksen järjestäjälle kirjallisesti eroamisestaan. Opiskelu oikeus katsotaan päättyneeksi myös silloin, kun opiskelijan opiskelu oikeus on peruutettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n mukaisesti.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 96 §:n 3 momentissa säädetään tilanteista, joiden perusteella opiskelu oikeus voidaan väliaikaisesti keskeyttää. Mainitun säännöksen mukaan opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskelu oikeutensa siksi ajaksi, kun hän on suorittamassa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Lisäksi opiskelu oikeus voidaan opiskelijan pyynnöstä väliaikaisesti keskeyttää muusta perustellusta syystä. Tietovarantoon tallennettaisiin myös muut opintojen väliaikaiset keskeytykset, kuten opiskelijan määräaikainen erottaminen.

Edellä mainittuja tutkinnon suorittamisen ja koulutuksen aloittamista, väliaikaista keskeytymistä ja päättymistä koskevia tietoja tarvitaan koulutuksen järjestäjän oman toiminnan järjestämiseksi ja suunnittelemiseksi sekä koulutuksen järjestäjän rahoituksen perusteena olevien opiskelijajavuosittien laskemiseksi. Lisäksi tietoja luovutettaisiin esimerkiksi opiskelijan opintotuki tuuksien myöntämiseksi ja lakkauttamiseksi sekä työttömyysetuuden toimeenpanemiseksi.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan koulutuksen järjestäjän olisi tallennettava tietovarantoon suoritetut tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle tutkintotodistus, kun tutkinto on suoritettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 50 §:ssä säädetyllä tavalla. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetuista tutkinnon osista, jos opiskelija suorittaa vain tutkinnon osaa tai osia ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen on saavutettu. Todistus suoritetuista tutkinnon osista tulee antaa opiskelijalle myös, jos opiskelija on katsottu eronneeksi. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa antaa tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista, jos osaamisen arvioinnin mukauttamisen taikka ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisen vuoksi opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjä antaa tällöin todistuksen opiskelijan osaamisesta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 58 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetusta koulutuksesta, kun ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on suoritettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 50 §:ssä säädetyllä tavalla. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetuista koulutuksen osista, jos opiskelija on katsottu eronneeksi. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 59 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettuun muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta, kun koulutus on päättynyt tai jos opiskelija on katsottu eronneeksi. Koulutuksen järjestäjän tulee lisäksi antaa opiskelijalle todistus tutkintokoulutukseen tai valmentavaan koulutukseen osallistumisesta opiskelijan pyynnöstä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin todistusten sisällöstä ja todistusten liitteistä.

Opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyyn osaamiseen. Arvioinnin tulee kattaa kaikki suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen osan perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Jos osaamisen arviointia on mukautettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mukaisesti taikka ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu lain 66 §:n mukaisesti, osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioijat arvioivat opiskelijan osaamisen tutkinnon tai koulutuksen osittain sekä yhteisten tutkinnon osien osalta osa-alueittain. Osaamisen arvioinnin perusteella arvioijat antavat ammatillisten tutkinnon osien, yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden sekä valmentavan koulutuksen osien arvosanat osaamisen arviointias- teikon mukaisesti.

Opiskelijoiden osaamisen arvioinnista tallennettaisiin tutkinnon osien ja valmentavan koulu- tuksen arvosanat tai tiedot opiskelijan osaamisesta niissä tutkinnon osissa, joissa opiskelija ei mukauttamisen tai poikkeamisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitai- tovaatimuksia ja osaamistavoitteita.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan koulutuksen järjestäjän olisi tallennettava tietovarantoon myös tiedot opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitettujen opiskelija- vuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitettujen perus- ja suoritusra- hoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot. Opiskelijavuosi on ammatillisen koulutuksen ohjaus- ja säätelyjärjestelmän määrällisen säätelyn väline ja sitä käytetään myös perusrahoi- tuksen määräytymisperusteena. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:n 1 momentin pääsäännön mukaan opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena opiske- luoikeuden alkamispäivästä lukien siihen päivään asti, kun opiskelijan opiskeluoikeus päättyy. Opiskelijaa ei kuitenkaan oteta huomioon rahoituksen perusteena, jos opiskelijan opiskeluoikeus on väliaikaisesti keskeytetty. Tavoitteena on, että opiskelijavuosien laskennassa voitai- siin mahdollisimman suoraan käyttää tietovarannon tietoja opintojen alkamis- ja päättymis- päivästä sekä opintojen keskeytymisestä.

Rahoituslain 32 b §:n 2 momentissa säädetään poikkeuksesta, jonka mukaan opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena vain henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmas- sa sovittuja opiskelupäiviä vastaavalta osuudelta, jos opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettussa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tai mainitun lain 8 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa muutoin on sovittu, että opiskelija ei opiskele kaikkina säännönmukaisina opiskelupäivinä. Jos opiskelija opiskelisi useassa erillisessä jak- sossa, otettaisiin kuitenkin huomioon nämä erilliset jaksot kunkin jakson alkamis- ja päättymis- päivän perusteella. Myös näissä tilanteissa opiskeluaikaa ja -päiviä koskevat tiedot olisi tarkoitus saada tietovarannon kautta. Tällöin koulutuksen järjestäjän tulisi tallentaa opintojen aloitus- ja päättymispäivän lisäksi myös opiskelijavuoteen kuuluvien päivien laskennassa huomioon otettava osuus tästä ajasta. Jos opiskelija opiskelisi useassa erillisessä jaksossa, tie- tovarantoon tallennettaisiin nämä erilliset jaksot ja opiskelijavuoteen kuuluvat päivät määritel- täisiin suoraan näiden jaksojen keston perusteella. Rahoituslain 32 b §:n 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä opiskelijan huomi- oimisesta rahoituksen perusteena. Tietovarantoon tallennettavassa tietosisällössä tulisi ottaa huomioon myös asetuksen säätely.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettuja ammatillisen koulutuksen perusrahoituksen eli käytännössä opiskelijavuosien painotusperusteena käytettäviä tietoja, jotka on tallennettava tietovarantoon, ovat ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 103 §:n mukaisen majoituksen järjestäminen, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettujen henkilöstökoulutuksen järjestäminen, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen työvoimakoulutuksen järjestäminen sekä vankilaopetuksen järjestäminen. Rahoituslain 32 d §:n 4 momentin mukaan perusrahoituksen painokertoimista annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Tietovarantoon tallennettavassa tietosisällössä tulisi ottaa huomioon myös asetuksen sääntely.

Perusrahoituksen painotusperusteena käytetään myös eri tutkintojen, valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen järjestämiskustannuksia sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitettujen opiskeluvuosiin tukevien opintojen järjestämistä. Tieto eri tutkinnoista, valmentavasta koulutuksesta sekä muusta ammatillisesta koulutuksesta tallennettaisiin jo ehdotetun 1 kohdan perusteella. Opiskeluvuosiin tukevat opinnot puolestaan ovat tutkintokoulutuksen yhteydessä järjestettäviä opintoja, joiden järjestämistä voitaisiin tietyissä tilanteissa käyttää rahoituksen painotusperusteena. Tietovarantoon tulisi tallentaa tieto siitä, miltä ajalta opiskeluvuosiin tukevia opintoja käytettäisiin rahoituksen perusteena. Tietovarantoon tallennettavissa tiedoissa tulisi lisäksi ottaa huomioon se, että opiskelija voi suorittaa useisiin eri tutkintoihin kuuluvia tutkinnon osia. Näistä painotusperusteista annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, ja tietovarantoon tallennettavassa tietosisällössä tulisi ottaa huomioon asetuksen sääntely.

Lisäksi tietovarantoon tallennettavia ammatillisen koulutuksen perusrahoituksen ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettäviä tietoja ovat ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettujen erityisen tuen tai lain 65 §:ssä tarkoitettujen vaativan erityisen tuen järjestäminen. Näistäkin painotusperusteista annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, ja tietovarantoon tallennettavassa tietosisällössä tulisi ottaa huomioon asetuksen sääntely.

10 §. *Tietojen luovuttaminen tietovarannosta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin tietoja voitaisiin luovuttaa perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta. Säännöksillä ei asiallisesti luotaisi viranomaisille tai muille tahoille uusia tiedonsaantioikeuksia, vaan oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja määräytyisi yleislainsäädännön ja asianomaisen erityislainsäädännön tiedon luovuttamista ja tiedon saantia koskevien säännösten nojalla. Tietojen luovuttaminen viranomaisen henkilörekisteristä määräytyy julkisuuslain ja henkilötietolain säännösten mukaisesti. Viranomaisen henkilörekisteristä voidaan luovuttaa henkilötietoja, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Tiedon pyytäjän on tällöin ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä tarvittaessa tiedot siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitus järjestää. Tarkempaa sääntelyä edellytetään kuitenkin siltä osin, kuin on kyse salassa pidettävistä tiedoista. Julkisuuslain 26 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi antaa salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tiedon, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty tai se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa. Julkisuuslain 29 §:ssä säädetään erikseen, että viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty; se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa

siihen suostumuksensa; asiakirja on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua taikka toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alitusasian taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi; tai tieto on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tietoja voitaisiin luovuttaa tietovarannosta viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja koulutuksen järjestäjältä. Salassa pidettäviä tietoja voitaisiin luovuttaa kuitenkin vain jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään. Selvyyden vuoksi on tarpeen täsmentää, ettei luovutussäännös oikeuttaisi poikkeamaan salassapitovelvoitteista eikä niistä tiedon luovuttamista tai tiedon saantia koskevista säännöksistä, joiden nojalla salassapitovelvoitteesta voidaan poiketa.

Säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa on kysymys tiedoista, joita voimassa olevan lainsäädännön nojalla luovutetaan opetuksen tai koulutuksen järjestäjän oppilasrekistereistä. Tiedot voitaisiin jatkossa luovuttaa viranomaiselle valtakunnallisesta tietovarannosta, jossa rekisterinpitäjänä toimii niin ikään opetuksen tai koulutuksen järjestäjä. Julkisuuslain 4 §:n 2 momentin mukaan mitä viranomaisesta säädetään, koskee myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa.

Momentin 2 kohdan mukaan tietoja voitaisiin luovuttaa Koulutusrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja. Rahastolla on Koulutusrahastosta annetun lain (1306/2002) ja aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) säännösten perusteella oikeus salassapitosäännösten estämättä saada henkilön opiskelua koskevia tietoja tehtävänsä hoitamiseksi. Koulutusrahasto on työmarkkinaosapuolten hallinnoima rahasto, eikä näin ollen ole viranomainen. Sen oikeudesta saada tietoja tietovarannosta säädettäisiin erikseen. Tämä olisi perusteltua ehdotetun lain tavoitteiden kannalta.

Tietoja voitaisiin lisäksi luovuttaa viranomaiselle tai muulle taholle henkilön yksilöidyn suostumuksen nojalla. Suostumuksen antamisesta säädettäisiin tarkemmin 29 §:n 5 momentissa. Mikäli henkilöllä on esimerkiksi työnhakuprosessin yhteydessä tarve toimittaa tietovarantoon sisältyviä tietoja yritykselle, voisi henkilö antaa suostumuksensa siihen, että tieto voidaan luovuttaa tietovarannosta.

Tietovarannosta voitaisiin luovuttaa tietoja muun muassa Kansaneläkelaitokselle opintotukilaissa (65/1994), lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkasta annetussa laissa (48/1997), Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahetuuksista annetussa laissa (566/2005) ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetussa laissa (644/2003) säädettyjen tehtävien hoitamista varten; Kansaneläkelaitokselle, työ- ja elinkeinotoimistolle ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle työttömyysturvain (1290/2012) mukaisen työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämistä varten; Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015) säädettyjen tehtävien hoitamista varten; lain 3 luvussa tarkoitettuun ylioppilastutkintorekisteriin ylioppilastutkinnon järjestämistä varten; lain 4 luvussa tarkoitettuun opiskelijavalintarekisteriin opiskelijavalintoja varten; Koulutusrahastolle Koulutusrahastosta annetussa laissa ja aikuiskoulutustuesta annetussa laissa

säädettyjen tehtävien hoitamista varten; vakuutuslaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilaisissa (459/2015) säädettyjen tehtävien hoitamista varten sekä Maahanmuuttovirastolle ulkomalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) mukaiseen rekisteriin virastolle säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Tietoja voitaisiin luovuttaa myös muille viranomaisille, sillä laissa ei yksityiskohtaisesti lueteltaisi niitä viranomaisia, joille tietoja voidaan tietovarannosta luovuttaa. Viranomaisella olisi kuitenkin aina oltava lakiin perustuva oikeus saada kyseiset tiedot.

Valtionapuviranomaiselle voitaisiin luovuttaa tarvittavat tiedot opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen rahoituksen määräämiseksi perusopetuslaissa, lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua toimintaa varten sekä rahoituksen valvomiseksi.

Lisäksi opetuksen ja koulutuksen järjestäjän tulee pyynnöstä toimittaa valtion opetushallinto- viranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot. Mainittuja tietoja voitaisiin toimittaa perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon kautta siltä osin, kuin tällaisia tietoja sisältyy tietovarantoon.

Tilastokeskukselle voitaisiin luovuttaa tietovarannosta tietoja, joita sillä on oikeus saada tilastolain (280/2004) nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että tietovarantoa ylläpitävä Opetushallitus voi tuottaa tietovarannosta koulutuksen ja tutkimuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja muun seurannan sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoaineistoja. Tietoja ei näissä tapauksissa tarvitsisi tietovarannosta erikseen luovuttaa.

11 §. *Tietovarannon tietojen säilytysaika.* Pykälässä säädettäisiin tietovarantoon tallennettavien tietojen säilytysajoista. Tietovarantoon tallennettavat tiedot ehdotetaan pääsääntöisesti säilytettäväksi tietovarannossa pysyvästi. Tämä olisi perusteltua erityisesti opetuksen, koulutuksen tai tutkinnon suorittajan kannalta. Henkilö voi tarvita tutkinnon suorittamista koskevia tietoja vielä vuosia ja vuosikymmeniä suorittamisen jälkeen esimerkiksi työnhaussa tai jatko-opintoihin hakeuduttaessa.

Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytettäisiin kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta lukien, koska näitä tietoja ei ole perusteltua säilyttää tietovarannossa pysyvästi. Esimerkiksi opetuksen ja koulutuksen rahoitukseen liittyviä tietoja ei tarvita enää rahoituksen määräämiseen liittyvien tehtävien suorittamisen jälkeen.

3 luku **Ylioppilastutkintorekisteri**

12 §. *Ylioppilastutkintorekisterin käyttötarkoitus.* Ylioppilastutkintorekisteriä koskevat voimassa olevat säännökset sisällytettäisiin uuteen lakiin pääosin sellaisinaan. Käyttötarkoitusta koskevassa pykälässä säädettäisiin ylioppilastutkintorekisterin käyttötarkoituksesta vastaavasti, kuin opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 7 §:n 1 momentissa.

13 §. *Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 7 §:n 2 momenttia. Ylioppilastutkintolautakunta pitää ylioppilastutkintorekisteriä sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

14 §. *Ylioppilastutkintorekisterin tietosisältö ja velvollisuus tallentaa tietoja.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 8 §:n 1—3 momenttia muilta osin, mutta pykälän 2 momentin 1 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi ylioppilastutkintorekisteriin tallennettavana tietona kokeisiin ilmoittautuneiden ja osallistuneiden oppijanumero.

15 §. *Tietojen luovuttaminen ylioppilastutkintorekisteristä.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 9 §:n 1 ja 2 momenttia.

16 §. *Ylioppilastutkintorekisterin tietojen säilytysaika.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 8 §:n 4 momenttia.

4 luku **Opiskelijavalintarekisteri**

17 §. *Opiskelijavalintarekisterin käyttötarkoitus.* Opiskelijavalintarekisteriä koskevat säännökset sisällytettäisiin uuteen lakiin pääosin nykyisen sisältöisinä. Lain 17 § vastaisi sisällöltään voimassa olevan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:n 1 momenttia ja 2 §:ää. Pykälässä säädettäisiin rekisterin käyttötarkoituksesta. Rekisteri jakaantuisi edelleen osarekistereihin, joita ovat korkeakoulujen hakurekisteri sekä ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteri. Korkeakoulujen hakurekisterin osalta käyttötarkoitusta kuitenkin täsmennettäisiin siten, että se sisältäisi myös opiskelupaikan vastaanottamista koskevien rajoitusten valvonnan. Mainituista rajoituksista säädetään yliopistolain 38 §:ssä ja ammattikorkeakoululain (932/2014) 28 c §:ssä.

18 §. *Opiskelijavalintarekisterin rekisterinpitäjä.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 1 §:n 2 momenttia ja 1 a §:ää.

19 §. *Opiskelijavalintarekisterin tietosisältö.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 3 §:ää.

20 §. *Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 4 §:ää.

21 §. *Tietojen luovuttaminen opiskelijavalintarekisteristä.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 5 §:n 1 ja 2 momenttia.

22 §. *Opiskelijavalintarekisterin tietojen säilytysaika.* Kuten voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentin mukaan, opiskelijavalintarekisterin tietoja säilytettäisiin pääsääntöisesti viisi vuotta opiskelijavalintapäätöksen tekemisestä lukien. Korkeakoulujen hakurekisteriin sisältyvät opiskelupaikan vastaanottamista koskevat tiedot säilytettäisiin kuitenkin pysyvästi, sillä yliopistolain 36 b §:n ja ammattikorkeakoululain 28 b §:n mukaan osa opiskelupaikoista on yhteishaus- sa varattava niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa tai ovat ottaneet opiskelupaikan vastaan kevätlukukaudella 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulutuksesta, mutta eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa.

Ehdotettuun lakiin ei sisältyisi voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentin mukaista arkistolaitoksen valtuutta määrätä opiskelijavalintarekisterin tietojen pysyvästä säilyttämisestä. Asiasta säädetään arkistolain (831/1994) 8 §:n 3 momentissa.

5 luku **Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto**

23 §. *Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitus.* Korkeakoulujen valtakunnallista tietovarantoa koskevat säännökset sisällytettäisiin uuteen lakiin pääosin nykyisen sisältöisinä. Lain 23 § vastaisi sisällöltään voimassa olevan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 6 a §:ää.

24 §. *Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja rekisterinpitäjät.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 6 b §:ää.

25 §. *Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tietosisältö ja velvollisuus tallentaa tietoja.* Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon laissa määriteltyä tietosisältöä laajennettaisiin tietyiltä osin voimassa olevaan lakiin nähden. Tietovarantoon tallennettaisiin pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan tiedot henkilön suorittamista tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista sekä kaikista opintosuorituksista ja niiden arvosanoista. Käytännössä korkeakoulut ovat jo tällä hetkellä opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 6 c §:n 3 momentin mukaisen sopimuksen perusteella tallentaneet näitä tietoja tietovarantoon.

Tietovarantoon tallennettaisiin 1 momentin 3 kohdan mukaan myös tiedot henkilön opiskelu-oikeuksista tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksissa sekä tiedot opiskelupaikan vastaanottamisesta ja ilmoittautumisesta tutkintoon johtavaan koulutukseen ja erikoistumiskoulutukseen. Ehdotettu säännös vastaisi sitä, mitä korkeakoulut ovat jo nykyisin tallentaneet tietovarantoon.

26 §. *Tietojen luovuttaminen korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta.* Pykälä vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevan lain 6 d §:ää.

27 §. *Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tietojen säilytysaika.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 6 e §:ää.

6 luku **Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu**

28 §. *Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot.* Ehdotettuun 6 lukuun sisältyisivät säännökset Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta. Lain 28 §:ssä säädettäisiin palvelun tarkoituksesta. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisessa tietovarannossa, ylioppilastutkintorekisterissä, opiskelijavalintarekisterissä, korkeakoulujen valtakunnallisessa tietovarannossa olevia henkilön tietoja yhdistettäisiin ja tarjottaisiin keskitetysti hänen itsensä nähtäväksi ja käytettäväksi sekä luovutettaisiin tietojen saamiseen oikeutetuille.

Opetushallitus luovuttaisi mainittuihin tietovarantoihin ja rekistereihin sisältyviä tietoja asianomaisten rekisterinpitäjien puolesta. Palvelun perustamisella ei muilta osin olisi vaikutusta rekisterinpitäjien tehtäviin ja velvoitteisiin. Palvelua koskevilla säännöksillä ei asiallisesti lu-

taisi viranomaisille tai muille tahoille uusia tiedonsaantioikeuksia, vaan oikeus saada tietovarantoihin ja rekistereihin sisältyviä tietoja määräytyisi yleislainsäädännön ja asianomaisen erityislainsäädännön tiedon luovuttamista ja tiedon saantia koskevien säännösten nojalla. Säännökset eivät estäisi rekisterinpitäjää luovuttamasta tietoja itse mainituista rekistereistä tai tietovarannoista eivätkä ne kattaisi kaikkia luovutustilanteita. Tarkoituksena kuitenkin olisi, että mainittuihin tietovarantoihin ja rekistereihin sisältyviä tietoja toiminnassaan tarvitsevat viranomaistahot sekä ne, joilla henkilön suostumuksen nojalla on oikeus saada näitä tietoja, kohdistaisivat tietopyyntönsä säännönmukaisesti opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalveluun eivätkä rekisterinpitäjille.

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla toteutettaisiin lain tavoitteita ja tarkoituksia opintosuoritus- ja tutkintotietojen tietoturvalisesta ja keskitetystä luovuttamisesta, tietojen yhdenmukaisuuden ja luotettavuuden turvaamisesta sekä hallinnon tehostamisesta ja elinikäisen oppimisen edistämisestä. Henkilön opinto-oikeuksia, läsnäoloa sekä opinto- ja tutkintosuorituksia koskevat tiedot olisivat kattavasti ja keskitetysti henkilön itsensä nähtävissä ja käytettävissä. Näitä tietoja voitaisiin myös luovuttaa kattavasti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti niitä toiminnassaan tarvitseville viranomaistoimijoille. Palvelu helpottaisi henkilöä itseään toimittamaan eri viranomaisprosesseja varten tarvittavat selvitykset sähköisessä muodossa. Palvelun avulla kansalainen saa omat opintohistoriatietonsa keskitetysti yhdellä kertaa. Myös viranomaiset saisivat tiedot mahdollisimman kattavasti yhden palvelun välityksellä. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät voisivat palvelun avulla täyttää tietojen luovuttamisveloitteensa toisilleen ja muille viranomaisille siltä osin kuin tietojen luovuttamista koskevat tiedot olisi tallennettu valtakunnalliseen tietovarantoon.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, mitä tietoja opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla voitaisiin luovuttaa. Palvelun avulla voitaisiin luovuttaa perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä tietoja, lain 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ylioppilastutkintorekisteriin sisältyviä tietoja, lukuun ottamatta koesuorituksia ja arvostelumerkintöjä, lain 19 §:ssä tarkoitettuja opiskelijavalintarekisteriin sisältyviä tietoja sekä lain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettuja korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä tietoja. Muita kuin mainittuja tietoja ei luovutettaisi luovutuspalvelun avulla.

29 §. Tietojen luovuttaminen palvelun avulla. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalveluun sisältyvästä käyttöliittymästä, jonka avulla henkilö, josta on tallennettu tietoja lain soveltamisalaan kuuluviin rekistereihin ja tietovarantoihin, voisi katsella ja hyödyntää omia tietojaan. Kaikki 28 §:n 2 momentin mukaisesti palvelun piirissä oleviin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyvät henkilön tiedot olisivat keskitetysti henkilön saatavilla.

Pykälän 2 momentin mukaan laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä tietoja voitaisiin luovuttaa viranomaiselle opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla viranomaisen lakiin tai laissa säädettyyn tehtävään perustuvan tiedonsaantioikeuden nojalla. Tietojen luovuttaminen palvelun avulla edellyttäisi siis tiedon saamisen oikeuttavaa säännöstä. Palvelussa ei rajattaisi niiden viranomaisten piiriä, jotka voivat saada tietoja palvelun avulla, eikä niitä viranomaisten tehtäviä ja tarkoituksia, joihin tietoja voidaan palvelun avulla luovuttaa. Kunkin viranomaisten tehtävistä ja niihin liittyvistä tiedonsaantioikeuksista ja tietojen toimitusvelvollisuuksista säädetään asianomaisessa lainsäädännössä.

Viranomaisen voi julkisuuslain 29 §:n 3 momentin mukaan avata toiselle viranomaiselle teknisen käyttöyhteyden henkilökäyttörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka toisen viranomaisen on laissa erikseen säädetyn velvollisuuden mukaan otettava päätöksenteossa huomioon. Jos henkilötiedot on säädetty salassa pidettäviksi, käyttöyhteyden avulla voidaan hakea tietoja vain niistä henkilöistä, jotka ovat antaneet siihen suostumuksensa. Suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos käyttöyhteydestä on säädetty erityislailla. Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin, että viranomaiset saisivat palvelusta tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Teknisen käyttöyhteyden avaaminen edellyttää aina sitä, että tietojen luovutuksen laillisuus varmistetaan etukäteen. Käytännössä teknisen käyttöyhteyden avaaminen toiselle viranomaiselle edellyttää, että osapuolten välillä on ennen teknisen käyttöyhteyden toteuttamista ja avaamista yhdessä sovittu ja määritelty sekä varmistuttu siitä, että kaikki lainsäädännön vaatimukset täyttyvät tietojen luovuttamisessa. Tietoa pyytävän viranomaisen tulisi selvittää, mihin säännöksiin oikeus tietoihin tai velvollisuus luovuttaa tietoja perustuu, mihin tietoja käytettäisiin ja miten teknisen käyttöyhteyden avulla luovutettavat tiedot suojataan.

Pykälän 4 momentin mukaan tietoja voitaisiin 2 ja 3 momentin mukaisin menettelyin luovuttaa palvelun avulla myös Koulutusrahastolle.

Henkilö, josta on tallennettu tietoja laissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovarantoon, voisi pykälän 5 momentin mukaan lisäksi antaa palvelussa yksilöidyn suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen. Suostumuksen voisi myös milloin tahansa peruuttaa. Tietoja luovutettaisiin opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla henkilön antaman suostumuksen nojalla sähköisessä muodossa. Henkilön suostumukseen perustuvia luovutuksia ei rajattaisi koskemaan vain viranomaisia.

Palvelun avulla luovutettavat tiedot haettaisiin asianomaisesta rekisteristä tai tietovarannosta. Luovutettavia tietoja ei tallennettaisiin opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalveluun. Palvelussa syntyvistä lokitiedoista säädettäisiin 30 §:ssä.

30 §. Ylläpitäjän tehtävät. Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu ehdotetaan säädettäväksi Opetushallituksen tehtäväksi. Opetushallitus vastaisi pykälän 1 momentin mukaan palvelun yleisestä toiminnasta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisesta. Tekninen käyttöyhteys tulee toteuttaa niin, ettei käyttöyhteyden saaja pysty katsomaan muita tietoja kuin vain sellaisia, joita varten hänelle käyttöoikeus on annettu ja jotka ovat tarpeellisia pyydettyyn tarkoitukseen. Palvelun avulla luovutettavilla tiedoilla olisi keskeinen vaikutus rekisteröityjen oikeusturvaan, koska tietoja käytettäisiin rekisteröityä koskevassa päätöksenteossa. Tiedonsiirtojen suunnittelussa olisi siten kiinnitettävä erityistä huomiota tietojen virheettömyyteen ja muuttumattomuuteen.

Pykälän 2 momentin mukaan Opetushallitus vastaisi palvelun kautta tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisen edellytysten tutkimisesta. Tietojen luovuttamisvastuu siis siirrettäisiin rekisterinpitäjiltä Opetushallitukselle siltä osin, kuin on kyse opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla tapahtuvista luovutuksista. Tämä merkitsee rekisterinpitöön kuuluvan tehtävän siirtämistä rekisterinpitäjiltä Opetushallitukselle. Laissa olisi määritelty ne tilanteet, joissa luovutus voi tapahtua luovutuspalvelun avulla. Tilanteet, joissa Opetushallitus luovuttaisi tietoja luovutuspalvelun avulla, perustuisivat lakiin perustuvaan tiedonsaantioikeuteen tai henkilön antamaan suostumukseen. Opetushallituksella ei näin ollen olisi merkittävää asiallista harkintavaltaa sen suhteen, luovutetaanko

pyydetty tiedot vai ei. Ehdotetun kaltaisen luovutustehtävän voidaan katsoa olevan tarkoin rajattu ja rekisterinpitäjille kuuluvan tehtävän siirtämistä voidaan siten pitää hyväksyttävänä.

Pykälän 3 momentin mukaan Opetushallitus vastaisi palvelun käytettävyydestä ja suojaamisesta sekä keräisi lokitietoa palvelun käytöstä. Opetushallitus pitäisi lokitiedoista muodostuvaa lokitietorekisteriä. Opetushallituksen olisi pykälän 4 momentin mukaan ilmoitettava rekisterinpitäjille teknisen käyttöyhteyden avaamisesta.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Voimassa olevan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 a §:n 2 momentin mukaan opiskelijavalintarekisterin rekisterinpitäjän tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annettu valtioneuvoston asetus on annettu osittain kyseisen säännöksen nojalla. Asetuksen 7 §:n mukaan Opetushallitus vastaa asetuksessa tarkoitettujen hakujen valtakunnallisesta toteuttamisesta sekä hakemusten vastaanottamisesta, käsittelemisestä ja säilyttämisestä. Opetushallitus määrää hakurekisterin pitoon liittyvästä tarkemmasta aikataulusta. Opetushallituksen tehtävänä on lisäksi tuottaa yhteistyössä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kanssa tietoa, joka edistää opiskelupaikkaa vaille jääneiden hakeutumista koulutukseen ja työelämään. Ehdotetun lain 18 §:n 3 momentti sisältäisi voimassa olevaa lakia vastaavan asetuksenantovaltuuden. Lain siirtymäsäännösten mukaan mainitut asetuksen säännökset jäisivät edelleen voimaan, vaikka kyseinen laki kumottaisiin.

Ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä oleva viittaus opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:n 1 momentin 2 kohtaan tulisi muuttaa viittaukseksi ehdotettuun valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 17 §:ään.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 25 §:ssä säädetään rahoituksen määräämiseksi tarvittavien tietojen ilmoittamisesta. Pykälää tulisi muuttaa siltä osin kuin perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisessa tietovarannossa olevia tietoja jatkossa käytettäisiin rahoituksen määräämisessä. Mainittuja tietoja ei olisi tarpeen enää erikseen ilmoittaa, koska valtionapuviranomainen saisi tiedot opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.

Ehdotetun valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan Opetushallitus voisi määrätä tarkemmin miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus voisi lisäksi antaa tarkempia määräyksiä ehdotetun lain 7—9 §:ssä säädettyjen tietojen tietorakenteista. Opetushallitus voisi antaa määräyksiä ainoastaan lain sallimissa puitteissa. Käytännössä määräyksillä voitaisiin tarkentaa sitä, missä muodossa laissa säädetyt tiedot on tallennettava tietovarantoon, millä taattaisiin tietovarantoon sisältyvien tietojen yhtenäisyyttä.

3 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Opetushallitus sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjät voivat ennen lain voimaantuloa valmistautua säännösten voimaantuloon ryhtymällä tarpeellisiin näiden säännösten edellyttämiin toimenpiteisiin.

Lailta kumottaisiin opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annettu laki.

Lain siirtymäsäännösten nojalla oppijanumero voitaisiin opetuksen tai koulutuksen järjestäjän taikka korkeakoulun pyynnöstä antaa oppilaalle tai opiskelijalle, joka on kyseisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän taikka korkeakoulun oppilaana tai opiskelijana 1 päivänä lokakuuta 2017 tai sen jälkeen. Näin oppijanumeroita voitaisiin ryhtyä antamaan jo ennen lain voimaantuloa, mikä sujuvoittaisi oppilaita ja opiskelijoita koskevien tietojen tallentamista laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin lain tullessa voimaan.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettaisiin lain 7—9 §:ssä tarkoitetut tiedot henkilöistä, jotka lain voimaan tullessa ovat oppilaana tai opiskelijana opetuksen tai koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa, mukaan lukien kyseisissä opinnoissa tai koulutuksessa ennen lain voimaantuloa suoritettut opinnot ja koulutuksen tai tutkinnon osat ja osa-alueet. Tietovarantoon ei kuitenkaan tallennettaisi ennen lain voimaantuloa suoritettujen perusopetuksen vuosiluokkien opintoja koskevia tietoja. Näitä tietoja ei ole nykyisin tallennettu opetuksen järjestäjien opintohallintojärjestelmiin sellaisessa muodossa, että niiden tallentaminen valtakunnalliseen tietovarantoon olisi kohtuudella mahdollista. Tietovarantoon tallennettaisiin lisäksi tiedot vuonna 2017 suoritetuista ammatillisista perustutkinnoista.

Siirtymäsäännöksin turvattaisiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon alkuvaiheen riittävän kattava tietosisältö. Edellä tarkoitettujen tietojen tulisi olla tallennettuna tietovarantoon viimeistään 31 päivänä tammikuuta 2018.

Jos perusopetuslain mukaista esiopetusta järjestetään varhaiskasvatustutkintolain (36/1973) 1 §:n 2 tai 3 momentin tarkoittamassa paikassa, esiopetuksessa olevien oppilaiden 7 §:ssä tarkoitetut tiedot olisi tallennettava 1 päivästä tammikuuta 2019 lukien. Samoin Reifeprüfung-tutkinnon suorittamista koskevia ehdotetun lain 8 §:ssä tarkoitettuja tietoja olisi tallennettava perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon 1 päivästä tammikuuta 2019 lukien.

Lakiin sisältyisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta annettuun lakiin (279/2016). Paperimuodossa olevia koesuorituksia ei tallenneta ylioppilastutkintorekisteriin.

Opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 a §:n nojalla ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelyistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyt opiskelijavalintarekisterin rekisterinpitäjän tehtäviä koskevat säännökset jäisivät voimaan.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä. Esitykseen sisältyy pääasiassa voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavat säännökset olemassa olevista ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä ja korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Laissa säädettäisiin lisäksi uutena perustettavista perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta sekä Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettaisiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja, joita henkilö tarvitsee hakeutuessaan koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä hakiessaan koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Tietovarantoon tallennettaisiin lisäksi tietoja, joita tarvitaan myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen valtion rahoitusta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimisivat rekisterinpitäjinä omien järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta. Opetushallitus toimisi tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä.

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla ehdotetussa laissa tarkoitetuissa rekistereissä ja tietovarannoissa olevia tietoja yhdistettäisiin ja tarjottaisiin keskitetysti henkilön nähtäväksi ja käytettäväksi sekä luovutettaisiin tietojen saamiseen oikeutetuille. Opetushallitus vastaisi palvelun kautta tapahtuvan tietojen luovutuksen toteuttamisesta.

Perustuslain (731/1999) 10 § turvaa yksityiselämän suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain lakiviivitus henkilötietojen suojasta edellyttää lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta, mutta perustuslaki jättää sääntelyn yksityiskohtat lainsäätäjän harkintaan. Lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän piiriin (esim. PeVL 25/1998 vp, s. 2/I ja PeVL 14/2002 vp, 2). Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Lainsäätäjän harkintaa sitovia henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelyn kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla (ks. esim. PeVL 14/2002 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2/I ja PeVL 11/2016 vp, s. 8). Perustuslakivaliokunta on todennut lailla säätämisen vaatimuksen ulottuvan myös mahdollisuuden luovuttaa henkilötietoja teknisen käytöhytteen avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei tietojen pysyvä säilyttäminen ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita (PeVL 51/2002 vp, s. 3/II ja PeVL 54/2010 vp, s. 2—3). Tietojen pysyvä säilyttäminen on katsottu perustelluksi esimerkiksi silloin, kun tiedot ovat osin muuttumattomia tai hitaasti muuttuvia eikä niitä päivitetä pelkän ajan kulumisen vuoksi, ja niiden pysyvä säilyttäminen on tarpeellista tehtävien hoitamiseksi (PeVL 54/2010 vp). Perustuslakivaliokunta on lisäksi pitänyt liian erittelemättömiä ja laaja-alaisia tiedonsaantioikeuksia koskevia säännöksiä perustuslain 10 §:n 1 momentin vastaisina (esim. PeVL 7/2000 vp, PeVL 14/2002 vp, PeVL 15/2002 vp ja PeVL 74/2002 vp).

Ehdotettu laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä sisältää henkilötietojen suojan näkökulmasta tarvittavat säännökset perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä, tietojen luovuttamisesta, säilytysajoista sekä rekisteröinnin perusteista ja rekisteröitävien henkilötietojen sisällöstä. Tiedot suoritetuista opinnoista, koulutuksista ja tutkinnoista sekä koulutuksen ja tutkinnon osista, niiden aloittamis- ja päättymisajankohdista, arvosanoista ja oppilaan tai osaamisen arvioinnista säilytettäisiin tietovarannossa pysyvästi, mitä on tietovarannon tarkoituksen kannalta pidettävä hyväksyttävänä. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavaksi ehdotetut tiedot ovat pääosin julkisia, mutta tietovaranto tulisi osittain sisältämään myös salassa pidettäviä tietoja. Salassa pidettäviä tietoja voitaisiin luovuttaa tietovarannosta vain jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään. Ehdotetuilla säännöksillä ei laajennettaisi tietovarantoon sisältyviä tietoja koskevia tiedonsaantioikeuksia voimassa olevan lainsäädännön mukaisista, joten lakiehdotusta on myös tältä osin pidettävä perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta hyväksyttävänä. Myöskään opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelua koskevilla säännöksillä ei laajennettaisi viranomaisten tai muiden tahojen tiedonsaantioikeuksia.

Edellä esitetyillä perusteilla esityksen on katsottava riittävällä tavalla turvaavan perustuslain 10 §:ssä yksityiselämän suojalle asetetut edellytykset. Esitys voitaneen käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Ottaen huomioon vaatimus henkilötietojen sallittuja käyttötarkoituksia ja luovuttamista koskevan sääntelyn kattavuudesta ja yksityiskohtaisuudesta, esityksestä ehdotetaan kuitenkin tältä osin pyydettyä perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoituksena on

- 1) mahdollistaa henkilön opintosuoritus- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi;
- 2) turvata opintosuoritus- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa;
- 3) edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.

2 §

Soveltaisala

Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (629/1998);
- 3) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005);
- 4) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/);
- 5) ammattikorkeakoululaissa (932/2014);
- 6) yliopistolaissa (558/2009).

Tässä laissa säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä, perusopetuksen, lukio-koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä sekä korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Laissa säädetään myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, käsiteltäessä tietoja tässä laissa tarkoitetuissa rekistereissä, tietovarannoissa ja palvelussa sovelletaan henkilötietolakia (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

3 §

Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri

Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tarkoitettuja tietoja.

Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tarkoitettuja tietoja, tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.

Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi tarvittavia tietoja. Oppijanumerorekisteriä ylläpitää Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.

2 luku

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto

4 §

Tietovarannon käyttötarkoitus

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennetaan perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen, lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettun koulutuksen opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja, joita henkilö tarvitsee hakeutuessaan koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä hakiessaan koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

Tietovarantoon tallennetaan lisäksi tietoja, joita tarvitaan myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) säädetään.

Tietoja voidaan käyttää myös muiden viranomaisten hoitaessa sellaisia lakisääteisiä tehtäviä, joissa tarvitaan tietovarantoon tallennettuja tietoja.

Tietovarantoon tallennettuja tietoja voidaan käyttää lisäksi koulutuksen arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa.

5 §

Tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja rekisterinpitäjät

Tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä toimii Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Opetushallitus vastaa myös tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennettun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä ja virheettömyydestä. Rekisterinpitäjän on huolehdittava, että tallennettavat tiedot ovat ajantasaisia.

Jos 2 momentissa tarkoitettu rekisterinpitäjä lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

6 §

Tietojen tallentaminen tietovarantoon

Rekisterinpitäjällä on velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7—9 §:ssä tarkoitettut tiedot. Opetushallitus määrää tarkemmin miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä 7—9 §:ssä säädettyjen tietojen tietorakenteista.

Tietovarantoon tallennetaan lisäksi henkilön nimi ja oppijanumero.

7 §

Perusopetusta koskevat tiedot

Perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot perusopetuslain mukaisessa opetuksessa olevista oppilaistaan

- 1) opetus, johon oppilas osallistuu;
- 2) opintojen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen;
- 3) suoritettut opinnot ja niiden arvosanat sekä päättöarviointi;
- 4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettun rahoituksen laskenta-perusteena olevat opetuksen järjestämistä koskevat tiedot.

Kunnan on tallennettava tietovarantoon myös tieto siitä, että oppivelvollinen, jota kunta on velvollinen valvomaan, ei osallistu perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen.

Opetuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon lisäksi tieto perusopetuslain 38 §:ssä tarkoitettun erityisen tutkinnon suorittamisesta ja arvioinnista.

8 §

Lukiokoulutusta koskevat tiedot

Lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot lukiolain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan

- 1) suoritettava koulutus;
- 2) opintojen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen;
- 3) suoritettut opinnot ja opiskelijan arviointi;
- 4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettun rahoituksen laskenta-perusteena olevat koulutuksen järjestämistä koskevat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon myös tieto lukiolain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden suorittamisesta ja opiskelijan arvioinnista.

9 §

Ammatillista koulutusta koskevat tiedot

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan

- 1) suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus;
- 2) tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen;
- 3) suoritettavat tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus;
- 4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelija-vuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitetun perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot.

10 §

Tietojen luovuttaminen tietovarannosta

Tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa

1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;

2) Koulutusrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;

3) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun yksilöidyn suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

Opetushallitus voi tuottaa tietovarannosta koulutuksen ja tutkimuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja muun seurannan sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoaineistoja.

11 §

Tietovarannon tietojen säilytysaika

Tietovarantoon tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.

Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.

3 luku

Ylioppilastutkintorekisteri

12 §

Ylioppilastutkintorekisterin käyttötarkoitus

Ylioppilastutkintorekisteriä pidetään ja käytetään ylioppilastutkinnon järjestämistä, suoritettuja ylioppilastutkintoja ja tutkintoihin kuuluvia kokeita koskevien tietojen säilyttämistä sekä ylioppilastutkinnon toimivuuden seurantaan varten.

13 §

Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä

Ylioppilastutkintorekisteriä pitää ylioppilastutkintolautakunta.

14 §

Ylioppilastutkintorekisterin tietosisältö ja velvollisuus tallentaa tietoja

Rekisterinpitäjä merkitsee rekisteriin ylioppilastutkinnon suorittamista koskevat tiedot. Luokio- ja ammattikoulutuksen järjestäjän tulee toimittaa rekisteriin muut tässä pykälässä tarkoitetut tiedot.

Ylioppilastutkintorekisteriin tallennetaan:

1) kokeisiin ilmoittautuneiden ja osallistuneiden nimi, henkilötunnus, oppijanumero, sukupuoli, äidinkieli sekä suoritettua ylioppilastutkintoon osallistumisen ja ylioppilastutkinnon myöntämisen edellyttämää koulutusta koskevat tiedot;

2) koesuoritukset ja arvostelumerkinnot sekä kokelaiden saamat arvosanat ja pistemäärät eri kokeista;

3) tutkinnon suorittamisen tai hylkäämisen, tutkinnon jälkeen uusittujen kokeiden sekä tutkinnon täydentämisen ajankohta.

Ylioppilastutkintorekisteriin voidaan tallentaa 2 momentissa mainittujen tietojen lisäksi rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia, kokelaskohtaisia tietoja ylioppilastutkinnosta sekä tutkinnon suorittamistavasta ja järjestämisestä.

15 §

Tietojen luovuttaminen ylioppilastutkintorekisteristä

Opiskelijavalintarekisteriin luovutetaan 14 §:n 2 momentissa tarkoitetut, opiskelijavalintaa varten tarpeelliset tiedot niistä henkilöistä, jotka ovat osallistuneet ylioppilastutkintoon ja hakeneet johonkin 17 §:n 3 momentissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ylioppilastutkintolautakunta saa luovuttaa julkaistaviksi ylioppilastutkinnossa hyväksytyjen nimet.

16 §

Ylioppilastutkintorekisterin tietojen säilytysaika

Ylioppilastutkintorekisterin tiedot säilytetään pysyvästi.

4 luku

Opiskelijavalintarekisteri

17 §

Opiskelijavalintarekisterin käyttötarkoitus

Opiskelijavalintarekisteriä käytetään:

- 1) opinnoista ja opiskelijavalinnoista tiedottamiseen;
- 2) koulutukseen hakeutumisen, opiskelijavalinnan ja opiskelupaikan vastaanottamisen järjestämiseen sekä koulutukseen hakeutumisen ja opiskelijavalinnan seuraamiseen;
- 3) opiskelijoiden valintaa, valintojen kehittämistä ja opintojen järjestämistä varten tarpeellisten tietojen antamiseen yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen ja lukiokoulutuksen järjestäjille sekä perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille;
- 4) tiedottamiseen koulutusmahdollisuuksista ilman opiskelupaikkaa jääneille hakijoille;
- 5) tietojen tuottamiseen hakijoista ja opiskelijaksi otetuista koulutusjärjestelmän seurantaa ja arviointia varten; sekä
- 6) muihin opiskelijoiden valitsemista varten tarpeellisiin toimintoihin.

Opiskelijavalintarekisteri jakaantuu osarekistereihin, jotka ovat korkeakoulujen hakurekisteri sekä ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteri.

Opiskelijavalintarekisterin osarekistereistä käytetään:

- 1) korkeakoulujen hakurekisteriä valittaessa opiskelijoita yliopistolaissa tarkoitettuihin alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin johtaviin opintoihin ja ammattikorkeakoululaisissa tarkoitettuun ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin sekä yliopiston ja ammattikorkeakoulun harkinnan mukaan myös muuhun korkeakoulun tarjoamaan koulutukseen, sekä opiskelupaikan vastaanottamista koskevien rajoitusten valvontaan;
- 2) ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteriä valittaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja lukiolaissa tarkoitettuihin koulutuksiin ja tutkintoihin sekä perusopetuslaissa tarkoitettuun lisäopetukseen.

18 §

Opiskelijavalintarekisterin rekisterinpitäjä

Opiskelijavalintarekisteriä pitää Opetushallitus. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta ja ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta.

Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.

Rekisterinpitäjän tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

19 §

Opiskelijavalintarekisterin tietosisältö

Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa:

- 1) hakijan nimi, oppijanumero ja henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto, kansalaisuus, sukupuoli, äidinkieli ja tarpeelliset yhteystiedot;
- 2) hakijan aikaisempaa koulutusta ja suoritettuja tutkintoja koskevat tiedot;
- 3) koulutukseen hakemista ja valinnan perusteita koskevat tiedot kunkin hakijan osalta;
- 4) valinnan tulosta, opiskelupaikan vastaanottamista ja oppilaitokseen ilmoittautumista koskevat tiedot; sekä
- 5) hakijan suostumus tai kieltäminen nimi- ja osoitetietojen luovuttamiseen koulutusta koskevaa tiedottamista ja markkinointia varten.

Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa 1 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi hakijan ilmoituksen mukaisina ammatinvalintaan vaikuttavat terveystiedot sekä tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja ne tallennetaan vain silloin, kun ne ovat tarpeellisia opiskelijoiden valinnassa.

Kuhunkin 17 §:n 2 momentissa mainittuun osarekisteriin voidaan tallentaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi myös muita osarekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, joilla on merkitystä arvioitaessa hakijoiden soveltuvuutta 17 §:stä ilmenevään koulutukseen tai ammattiin taikka valittaessa hakijoita koulutuspoliittisten tai yksilöllisten koulutustarpeiden perusteella.

20 §

Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet

Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 19 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työ- ja elinkeinoviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman korkeakoulun yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

Koulutukseen hakevalle tulee ilmoittaa, mitä häntä koskevia tietoja opiskelijavalintarekisteriin talletetaan.

21 §

Tietojen luovuttaminen opiskelijavalintarekisteristä

Opiskelijavalintarekisteristä saa luovuttaa 19 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi on tarpeen:

1) yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille, perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisiin rekistereihin;

2) asianomaiselle ministeriölle ja Tilastokeskukselle koulutusjärjestelmän seurantaan koskevien selvitysten laatimista varten;

3) Kansaneläkelaitokselle opintotukilaissa (65/1994), lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997) ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) säädettyjen tehtävien hoitamista varten sekä Kansaneläkelaitokselle ja työ- ja elinkeinoviranomaiselle työttömyysturvallain (1290/2002) mukaisen työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämistä varten;

4) terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaista opiskeluterveydenhuoltoa järjestävälle kunnalle ja muulle mainitun lain mukaisen opiskeluterveydenhuollon järjestäjälle tämän tehtävän hoitamista varten;

5) nuorisolain (1285/2016) mukaista etsivää nuorisotyötä järjestävälle kunnalle mainitun lain mukaisen tehtävän hoitamista varten;

6) ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 3 §:ssä säädetyille ulkomaalaisrekisterin rekisterinpitäjälle sille ulkomaalaislaissa (301/2004) tai kansalaisuuslaissa (359/2003) säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

Edellä 19 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot saa luovuttaa vain 1 momentin 1 kohdassa mainituille vastaanottajille opiskelijoiden valintaa varten.

22 §

Opiskelijavalintarekisterin tietojen säilytysaika

Opiskelijavalintarekisterin tiedot säilytetään viisi vuotta opiskelijavalintapäätöksen tekemisestä lukien. Korkeakoulujen hakurekisteriin sisältyvät opiskelupaikan vastaanottamista koskevat tiedot säilytetään kuitenkin pysyvästi.

5 luku

Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto

23 §

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitus

Korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opintosuoritustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten on valtakunnallinen tietovaranto, johon kootaan korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja jonka kautta tämä sisältö tarjotaan tietoturvallisesti teknisellä käyttöyhteydellä opiskelijavalintarekisterin ja korkeakoulujen yhteisten opiskelijavalintapalveluiden käyttöön. Korkeakoulu voi käyttää tietovarantoa myös muussa toiminnassaan ja luovuttaessaan tietoa viranomaisille ja muille korkeakouluille.

24 §

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja rekisterinpitäjät

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Tietovarannon tekninen ylläpitäjä vastaa tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä. Teknisellä ylläpitäjällä ei ole oikeutta määrätä tietovarannossa säilytettävistä tiedoista eikä luovuttaa niitä, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta ja vastaavat järjestelmään tallentamiensa tietojen sisällöstä ja virheettömyydestä.

25 §

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tietosisältö ja velvollisuus tallentaa tietoja

Korkeakoulujen on tallennettava seuraavat tiedot tietovarantoon:

- 1) oppijanumero ja henkilön henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto;
- 2) tiedot henkilön suorittamista tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista sekä kaikista opintosuorituksista ja niiden arvosanoista;
- 3) tiedot henkilön opiskeluoikeuksista tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksissa sekä tiedot opiskelupaikan vastaanottamisesta ja ilmoittautumisesta tutkintoon johtavaan koulutukseen ja erikoistumiskoulutukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää, miten kukin korkeakoulu pitää tietovarannon sisällön ajan tasalla.

Korkeakoulut voivat sopia tietovarannon ylläpitäjän kanssa 1 momentissa säädettyä laajemman, korkeakoulun vastuulla olevan rekisterin tietosisällön tallentamisesta tietovarantoon.

26 §

Tietojen luovuttaminen korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta

Tietovarannosta luovutetaan opiskelijavalintarekisterin käyttöön ne tietovarantoon tallennetut, 25 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot, jotka 19 §:n mukaan voidaan tallentaa opiskelijavalintarekisteriin.

Korkeakoulu päättää rekisterinpitäjänä muusta tietojen luovuttamisesta tietovarannon kautta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi tuottaa tietovarannosta koulutuksen ja tutkimuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin sekä muun seurannan ja ohjauksen edellyttämiä tietoaineistoja.

27 §

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tietojen säilytysaika

Edellä 25 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot säilytetään tietovarannossa pysyvästi.

6 luku

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu

28 §

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot

Opetushallitus ylläpitää opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelua, jolla tässä laissa mainituissa rekistereissä ja tietovarannoissa olevia henkilön tietoja yhdistetään ja tarjotaan keskitetysti hänen itsensä nähtäväksi ja käytettäväksi sekä luovutetaan tietojen saamiseen oikeutetuille.

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan

- 1) perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7—9 §:ssä tarkoitettuja tietoja;
- 2) ylioppilastutkintorekisteriin sisältyviä 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta koesuorituksia ja arvostelumerkintöjä;
- 3) opiskelijavalintarekisteriin sisältyviä 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja; sekä
- 4) korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 25 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja.

29 §

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalveluun sisältyvän käyttöliittymän avulla henkilö voi katsoa ja käyttää tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä omia tietojaan.

Tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa viranomaiselle opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla viranomaisen lakiin tai laissa säädettyyn tehtävään perustuvan tiedonsaantioikeuden nojalla.

Viranomaiset saavat palvelusta tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Opetushallitus voi avata teknisen käyttöyhteyden sellaiselle viranomaiselle, jolla tämän tai muun lain nojalla on oikeus käsitellä tietoja. Viranomaisen on tietoja pyytäessään ilmoitettava Opetushallitukselle tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat ja selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Koulutusrahastolle.

Henkilö, josta on tallennettu tietoja tässä laissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovarantoon, voi palvelussa antaa yksilöidyn suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle sekä peruuttaa antamansa suostumuksen. Tietoja luovutetaan opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla henkilön antaman suostumuksen nojalla sähköisessä muodossa.

Luovutettavia tietoja ei tallenneta Opetushallituksen palveluun.

30 §

Ylläpitäjän tehtävät

Opetushallitus vastaa palvelun ylläpitäjänä palvelun yleisestä toiminnasta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisesta.

Opetushallitus vastaa palvelun kautta tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisen edellytysten tutkimisesta.

Opetushallitus vastaa palvelun käytettävyydestä ja suojaamisesta ja kerää lokitietoa palvelun käytöstä. Lokitiedoista muodostuu lokitietorekisteri, jonka rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

Opetushallitus on velvollinen ilmoittamaan rekisterinpitäjille teknisen käyttöyhteyden avaamisesta.

7 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

31 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annettu laki (1058/1998).

32 §

Siirtymäsäännökset

Poiketen siitä, mitä lain 3 §:n 2 momentissa säädetään, oppijanumero voidaan opetuksen tai koulutuksen järjestäjän taikka korkeakoulun pyynnöstä antaa oppilaalle tai opiskelijalle, joka on oppilaana tai opiskelijana 1 päivänä lokakuuta 2017 tai sen jälkeen.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennetaan 7—9 §:ssä tarkoitetut tiedot henkilöistä, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat opetuksen tai koulutuksen järjestäjän oppilaana tai opiskelijana, mukaan lukien kyseisissä opinnoissa tai koulutuksessa ennen lain voimaantuloa suoritettut opinnot ja koulutuksen tai tutkinnon osat ja osa-alueet. Tietovarantoon ei kuitenkaan tallenneta ennen lain voimaantuloa suoritettujen perusopetuksen vuosiluokkien opintoja koskevia tietoja.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennetaan lisäksi tiedot vuonna 2017 suoritetuista ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitetuista ammatillisista perustutkinnoista arviointeineen.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen tietojen tulee olla tallennettuna perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon viimeistään 31 päivänä tammikuuta 2018.

Jos esiopetusta järjestetään varhaiskasvatustilain (36/1973) 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa paikassa, esiopetuksessa olevien oppilaiden 7 §:ssä tarkoitetut tiedot on tallennettava perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon 1 päivästä tammikuuta 2019 lukien.

HE 72/2017 vp

Ennen 1 päivää tammikuuta 2019 suoritettua Reifeprüfung-tutkintoa koskevia 8 §:ssä tarkoitettuja tietoja ei tallenneta perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon.

Vuonna 2018 järjestettävänä ylioppilastutkinnon tutkintokertoina talletetaan 14 §:n 2 momentissa tarkoitettut koesuoritukset ja arvostelumerkinnot ylioppilastutkintorekisteriin ainoastaan ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen sähköisten kokeiden osalta.

Valtioneuvoston asetus ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä (294/2014) jää voimaan myös siltä osin kuin se on annettu opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 a §:n nojalla.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen